

solid est de Sanctissima Trinitate, de Christi humanitate, de Evangelio, de partibus illius, de Ecclesia, de Sacramentis, demum de ultimo nostro fine, & de mediis ad illum obtinendis? Res. Petimus.

Num. 7. Postulamus: cognitionem omnium virtutum, ut illas sectemur: & victorum, ut illa fugiamus? Res. Postulamus.

Num. 2. Cur tanta hujus petitionis extensio, & ampliatio facienda est? Res. Quia Christus perfecta praecepit: & ita ex verbis dicitur petitionis percipi potest.

De explicatione verborum hujus petitionis.

Cap. 11.

Quot particulæ sunt in hac petitione? Respondeo. Quinque. Prima. *Nomen.* Secunda. *Tuum.* Tertia. *Sanctificetur.* Quarta. *sicut in celo.* Quinta. *Et in terra.*

Hæc vox, *Nomen,* hoc loco quid significat? Res. Notitiam, & cognitionem.

Num. 4. & seq. Hæc significatione utuntur Scriptores? Res. Vultur, Veluti dicunt: Nomen Romanorum celebre apud omnes est: Item pervenit ad omnes nationes, & fines terræ. Demum: propria nomen est persona, cujus nomen est, indicare.

Num. 5. & 8. Per nomen Dei intelligitur ipse Deus, an nomen ipsum, seu vox ipsum significans? Res. Debet intelligi utrumque, quia nomen ordinariè accipitur pro re nominata: ideo nomen Dei significat Deum ipsum prout voce, & nomine aliis notificatur.

Quid potissimum per nomen Dei intelligi potest? Respondeo, Deus habet plurima nomina. Sed duo potissimum continent magnam de Deo cognitionem, & primum est Sanctissimæ Trinitatis, in qua ultimus finis hominis constitutus est, & in cujus nomine nempe *Patris & Filii, & Spiritus sancti,* omnes baptizati sumus: Aliud est Christi quod significat Incarnationem, & alia media, quibus ad ultimum finem tendimus, juxta illud, Non est aliud nomen sub celo datum hominibus, in quo nos oportet salvos fieri nisi, nomen Christi: ideo Christus dixit, *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te verum Deum, & quem misisti Iesum Christum.*

Num. 4. & seq. Quid significat illa dictio, *tuum?* Res. Explicat petitionem

tionem non esse de nomine alicujus rei creaturæ, sed nomine ipsius Dei quod est sanctum, admirabile, excelsum, terribile, dignum omni gloria, & honore in sæcula sæculorum.

Quare dicitur, Sanctificetur nomen tuum, & non dicitur cognoscatur? Res. quia: sic multo plura, atque digniora de Dei cognitione expressa sunt.

Qua ratione? Respond. Non sufficit cognoscere Deum, vel Nomen Dei: sed opus est cognoscere quod sit sanctum, & terribile: quia, ipse Deus suapte natura sanctus est: Item quod est fons omnis pietatis, veritatis, justitiæ. Sanctitatis, ideo in nomine Sanctissimæ Trinitatis baptizati sanctificamur, & in nomine Christi saluamur, & a peccatis mundamur, & templum Sanctum Dei efficiuntur: Dicitur etiam *Sanctificetur* ad significandum nos desiderare, ut omnes gentes per Sacramentum Baptismi quærant in hoc nomine Sanctitatem: Item quod omnes debent huic nomini dare gloriam, honorem, atque benedictionem, abstinentes se ab omni verbo, quod vel levem contra hoc nomen irreverentiam præ se ferre videatur: Demum, hæc vox significatur, quod non quælibet cognitio postulari, sed talis, quæ sit sancta, honorabilis atque tanto, & tali nomine digna.

Divinum nomen nonne ex seipso Sanctum, & honorabilissimum est? Res. Ita, ait scriptura.

Potestne huic nomini addi aliqua Sanctitas, quam haberit ab æterno? Res. Ait Car. Non, quia Gloriam data est Deo in sæcula sæculorum.

Quo pacto ergo petimus quasi novam divino nomini Sanctificationem? Respond. Ait Catech. Aliud est, quod Deus in seipso sanctus sit, aliud quod ab hominibus eius Sanctitas cognoscatur, & honore afficiatur: quia enim homines longè minori honore, quam par sit Dei nomen benedicunt: imò etiam aliquando maledictis, & nefariis vocibus violant, & injuria afficiunt: petimus, ut hoc nomen sicut in se ipso Sanctum est, ita ab hominibus sanctificetur: id est, tanquam sanctum, & divinum honore, & gloria, afficiatur.

Quid significat illud verbum: *Sicut in celo?* Respond. Repraesentat hominibus illam maximam, & perfectissimam

Num. 5. & seq.

Ibidem.

Num. 4.

Ibidem.

Ibidem.

Num. 4.

De fine hominis. Num. 2.

11. q. 1. **Q**uid est finis hominis? Resp. Est illud, ad quod homo seipsum & suas res, atque operationes debet ultimatè determinare, & ordinare.

Car. n. 3. Ad quem spectat hunc homini statuere finem? Resp. Ad Deum, qui illum creavit; seipsum enim agens rem quam producit, ad proprium finem debet determinare; unde artifices semper res ordinant productas ad finem illarum.

Ex sess. 6. c. 6. Quem finem Deus homini constituit? Resp. Primò, gloriam Dei, secundo vitam hominum beatam.

Arg. ibid. Ibid. & 1. 2. q. 1. & c. Hic finis est naturalis, an supernaturalis? Resp. Est tum naturalis, tum supernaturalis.

Qua ratione? Resp. Homo in uno gradu per naturam potest dare gloriam Deo & in illo suam obtinere beatitudinem, sicut quidam Philosophorum professi sunt: Sed per gratiam admodum altiori gradu dictam gloriam, & beatitudinem consequi potest, ideo possunt esse finis naturalis & supernaturalis.

*De mediis ad dictum finem obtinendum.**Num. 3.*

Arg. hic. n. 3. **Q**uis debet determinare media ad dictum finem obtinendum? Resp. Deus, quia ad eundem spectat determinatio finis, atque mediolorum ad illum.

Quæ sunt ista media? Resp. Alia sunt naturalia, quibus obtinetur finis naturalis, alia supernaturalia ad finem supernaturalem determinata.

Arg. ibid. Quæ media sunt naturalis? Resp. ut sic dicam, Duo, nempe Lex naturalis & ipsa natura.

Ibid. n. Quenam ex lex naturalis? Resp. Illa, quæ in decalogo continetur, si de hominibus loquamur.

Par. 3. c. 1. Num. 11. 1. 2. q. 100. art. 2. **Q**uid facit hæc lex? Resp. Distinctè præscribit omnia, quæcumque homo vel facere, vel omittere debet, ut det gloriam Deo, & ab illo sibi obtineat vitam beatam. Deum dicta lex explicat voluntatem Dei, cui se homo conformare tenetur.

Arg. hic. Num. 3. **Q**uid est natura? Resp. Est principium, quo homo impellitur, & dirigitur, & adiuatur ad integram observantiam legis naturalis homini datae.

Quomodo natura impellit ad observantiam legis? Respondeo, Natura hominis per Synderesim dat intellectui

cognitionem præceptorum Decalogi, ut in tertia parte dictum est. Per conscientiam verò impellit intellectum & voluntatem. Primò, ad bene consultandum de ultimo fine, & medijs juxta illud, quod à lege Decalogi præscriptum est: secundo, ad bene eligendum: tertio ad bonam executionem exercendam.

Quenam sunt media supernaturalia? Resp. ut sic dicam, Duo, Evangelium, & gratia Dei.

Quid continet Evangelium? Res. Primò veram Doctrinam de ultimo fine supernaturali, & de medijs ad illum obtinendum: secundo, tradit, & determinat dicta media nec non bonum usum illorum.

Quid facit gratia? Resp. Excitat, adiuvat, impellit, movet, dirigit ad omnia illa cognoscenda, eligenda exequenda, quæ in Evangelio contenta sunt.

De libero hominis arbitrio. Num. 4.

Deus omnibus creaturis indiditne propensionem, inclinationem, & appetitum proprii sui finis, atque mediolorum? Resp. indidit.

Creaturæ possunt ab hac naturali propensione declinare? Res. Ait Catech. Non declinant, nisi obiecto extrinsecus impedito.

Hæc vis & natura expetendi finem, & media à Deo ordinata sunt à Deo homini ingenerata? Res. Catech. Fuit, & eò præclarior, & præstantior, quod homo esset compos rationis, atque consilii.

Creaturæ irrationales hunc appetitum naturaliter ingeneratum conservant? Res. Ait Catech. Sicut initio natura bonæ creatæ fuerunt, sic in eo statu, & conditione manserunt hodieque manent.

Homo permanet in eo statu, in quo à Deo creatus est? Respon. Ait Catech. Miserum hominum genus cursum à Deo illi præliturum non tenuit.

Quare solus homo declinat à lege sibi à Deo data? Res. Ob liberum arbitrium ipsius.

Homo habet liberum arbitrium? Res. Est de fide quod habet, licet post Adæ peccatum in illo sit viribus attenuatum, & inclinatum.

Quid est arbitrium? Resp. Est facultas dissentendi, si velit, Dei motioni, & ordinationi, & item illi motioni,

1. p. 97.
art. 12. &
13.Conc. Trid.
Sess. 6. cap.
2. c.
Sess. 4. car.Sess. 6. c. 5.
& c.Catech. hic.
Num. 3.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

Sess. 6. ca. 6.
Ibid. ca. 1. &
Can. 5.
Ex sess. 6.
Can. 4.

Ibidem. Quæ forma? Res. Leges, ac magistratus, in quibus forma, & modus gubernandi posita est.

Ibidem. Quod efficiens? Res. Rex, qui dat leges, instituit magistratus & totam regni gubernationem moderatur.

Quis finis? Res. Bonum commune totius regni.

De regno Christi. Num. 1.

Num. 1. Deus est Rex? Res. Est, quia omnia regit, ideo Scriptura dicit, Regi saculorum, &c.

Num. 8. Psalm. 8. Christus est-ne Rex? Res. Est quia regit mundum, & præcipue Ecclesiam, ideo scriptum est de illo, Ego autem constitutus sum Rex ab eo.

Arg. n. 1. &c. Regnum Christi est unum? Res. Aliquo modo, & istum triplex dici potest.

Num. 7. Quomodo unum? Res. Quia unus est mundus, qui gubernatur, unus Rex, nempe Christus; qui gubernat, & unus finis gubernationis divina gloria.

Num. 8. & 10. Quæ ratione triplex? Res. Quia aliud est regnum nature; aliud gratiæ, aliud gloriæ.

De regno nature. num. 3.

Num. 7. Quid est regnum nature? Res. Est totus mundus, prout legibus nature gubernatur.

Cap. 11. Num. 7. Quæ materia hujus regni? Res. Absolutè totus mundus, & singulæ partes illius, Angeli, homines, animalia, plantæ, cæli, & elementa.

Cap. 11. Num. 5. Num. 7. Quæ forma? Res. Leges naturales, seu ipsa natura, quæ dirigit omnia entia mundi ad proprios fines naturales consequendos. Item ad hanc formam pertinet coordinatio secundarum causarum: per quam una causa agit lege nature in aliam, veluti cælum in hæc inferiora.

Ex sess. 6. c. 7. Quis finis? Res. Gloria dei, & Christi principaliter utilitas creaturarum secundariis.

Cap. 11. Num. 7. 8. Quod efficiens? Respondeo deus, qui est author nature; & Christus etiam ut homo institutus à deo Rex ut per omnia.

De regno nature. Num. 4.

Num. 8. 9. 11. & 12. Quid est regnum gratiæ? Res. Est populorum multitudo legibus gratiæ à Christo institutis gubernata, quæ multitudo Ecclesiæ Catholici appellatur.

Ibidem. Quæ materia? Res. Primò, irrationabilia ad hoc regnum primariò non pertinent, Secundò, omnes homines

modo etiam si infideles, vel hæretici sint, ad illud referuntur, quia omnes ad illud vocati sunt, juxta illud, *Evangelium in mundum univèrsim predicatè Evangelium omni creatura.* Tertiò, propriè loquendo sola Ecclesiæ Catholici vera materia hujus regni est, quia hæc sola veris gratiæ legis gubernatur.

Quæ forma? Res. Lex gratiæ, seu Evangelij: Item magistratus à Christo instituti. His enim duobus forma Ecclesiasticæ gubernationis contenta est.

Quis finis? Res. Ultimus, gloria Dei, & Christi: Item vita æterna: Mediatius finis sunt hominum conversio, justificatio, & meritum, & vitæ æternæ consequitio.

Quod efficiens? Res. Christus, qui Ecclesiam ædificavit, leges illi dedit, magistratus instituit, totam denique Ecclesiæ gubernationem moderatur.

De Evangelio Christi. Num. 5.

Num. 8. & seq. Ex sess. 7. Cap. 7. Evangelium Christi est idem, quòd Regnum gratiæ? Res. Vno modo idem, alio diversum dici potest.

Quid est Evangelium? Respond. Ait Sacrum Concil. Tridentin. Est tanquam fons omnis, & salutaris, veritatis, & morum disciplinæ, quod Christus ore proprio pectum promulgavit, deinde per Apostolos omni creaturæ predicari iussit.

Quot sunt partes Evangelij? Res. Dux, una, fides, seu doctrina. Alia lex, seu gratia: prima docet, & illuminat intellectum veritates fidei explicando. Secunda dirigit, & regulat voluntatem, leges, & auxilia illi præbendo.

Evangelium in quo distinguitur à regno gratiæ? Res. Præcipuè in parte doctrinæ.

Quæ ratione? Res. Sicut vis medicinæ non est corpus hominis, nec sanitas, nec infirmitas, nec remedia: sed est cognitio, & doctrina doctorum: ita doctrina sancti Evangelij non est regnum Christi, sed doctrina de regno Christi, cum nature, tum gratiæ, tum gloriæ: Item de Ecclesiæ, de Magistratibus, de legibus, de ipso Rege Christo, hæc enim omnia in Evangelio sunt explicata.

Quomodo Evangelium est idem, quòd regnum gratiæ? Res. Est idè, quia est lex gratiæ, & ipsamet gratia: Christi.

Ar. sess. c. 1. Sess. 4. c. 1. Ibidem.

Ar. hinc. Num. 1. Ar. Sess. 4. c. 1. & Car. Cap. 11. n. 1 &c. hinc pars. 4.

Num. 8. &c.

Itus enim in Evangelio ex gratia elegit Ecclesiam ſibi ſponſam: illi legem gratiæ ſacramenta, & Magiſtra- tus dedidit: deo aliqua idem eſſe videntur.

*Ex cap. 11.
Num. 1.*

Evangelium, prædicatio illius idem ſunt? Ref. Sicur aliud eſt lex, aliud promiſſio gratiæ, ita aliud eſt Evan- gelium, aliud prædicatio illius.

*Art. ibid.
n. 1. & 7.
&c.*

Evangelium potiffimum tractat de Regno Dei, tum na- ratur, tum gratiæ, tum gloriæ: Reſp. ait Catec. S. Ioannes Baptiſta potiffimum a regno Dei ſuam inchoavit prædi- cationem; Matth. 3. Idem fecit Dominus noſter, Marci 1. Demum ex ſcripturis apparet. quod in Evangelio de regno Dei potiffimum tractatio, & ſeruo eſt.

*Catec. in.
Præfat.
Num. 12.*

Ad quor capita poteſt reduci ſumma totius Evangelij? Reſp. Ait. Cat. Ad quatuor, nempe ad ſequentia.

Primum eſt Symbol. Apoſtolorum in quo veritatis Fi- dei, *id eſt*, de ultimo fine hominis, & de medijs ad illum conſequendum ſunt explicata.

2. Sunt Sacramenta in quibus meritum paſſionis Chriſti communicatur: Magiſtratus per Ordinem, & ſacrificium per Euchariſtiam data ſunt.

3. Sunt præcepta Decalogi, præcepta Eccleſiæ, & conſilia Evangelica.

4. Et oratio Dominicalis, ad quam omnes aliæ orationes reduci poſſunt.

Ibid. Cat.

In his quatuor ſumma, & perfectio regni gratiæ, & Evi- gelij poſita eſt: Reſp. Ita eſſe pro certo tenendum eſt.

De regno Eccleſiæ Militantis.

Num. 6.

Num. 12.

Ecclēſia poteſt dici regnum Chriſti? Reſpondeo Chriſtus ſæpe illam regnum Cælorum vocavit, ve- luti in ſimilitudine ſagenæ, & virginum, & agri, atque aliarum.

*Arg. n. 12.
hic. nu. 12.
13. & art. 7.*

Omnes homines pertinent ad Eccleſiam? Reſp. Omnes, ſed diverſa ratione.

Quænam eſt hæc diverſitas? Reſp. Dantur tres gradus hominum: primus, & iſtimus gradus eſt iſidelium. Inſe- cundum, Hæreticorum, & Schiſmaticorum, Iſti enim extra Ec- clēſiam ſunt, nempe membra illius exiſtunt, ſed tamen ad illam vocari ſunt Secundus, & major primo eſt Chriſti- anorum fidelium. qui poſtulantur ſe velle ſervare leges

Evangelij, & Eccleſiæ, ſed de factis non ſervant mortalia crimina perpetrantes, & hi membra ſunt Eccleſiæ, ſed mortua, & ſunt in regno gratiæ, & Evangelij, non quia habeant gratiam, ſed quia habent fidem & ſpem, & legem Evangelij, & ac gratiæ poſtulantur: Tertius, & iſtimus gradus eſt illorum, qui in gratia ſunt juſti, & iſti, verè in regno gratiæ ſunt, & membra Eccleſiæ viva exiſtunt, & Chriſtus domiatur illis per fidem, ſpem, & charitatem, & de hoc articulo nono dictum eſt.

Hic num. 7

quomodo Chriſtus regnat in membris Eccleſiæ? Reſp. Ait Catec. dupliciter, nempe tum in interiori, tum in exteriori.

*Ex num. 9.
& art. 9.*

quo pacto in interiori? Reſp. Ait Per virtutes intimas fidem, ſpem, charitatem, per quas fideles partes quodam- modo regni gratiæ efficiuntur, & Deo peculiari quadam ratione ſubiiciuntur, & ad ejus cultum, & venerationem conſecrantur.

Hic num. 6.

quomodo in exteriori? Reſ. Per Sacramenta, per ſacrifi- cium, per leges, per Magiſtratus, per Angelos, quæ exteriora homini ſunt, & per illa homo gubernatur.

Art. 9.

De regno gloriæ. Num. 7.

Sacræ litteræ faciunt mentionem de regno gloriæ? Reſ. Faciunt, ut apud S. Marth. Chriſtus vocat juſtos ad Regnum patris ſui, & idem ſæpius alibi, ut Lucæ 13. Ioan. 1. Ephel. 5. Math. 13. & 12.

Num. 10.

Regnum gratiæ præcedit regnum gloriæ? Reſpon. Ait Catec. tempore omnino præcedit, quia in nullo poteſt regnare Dei gloria, niſi illius gratia prius in eodem regnaverit, dignitate autem eminet regnum gloriæ.

Num. 11.

quid eſt gratia? Reſ. Ait Catec. Ex Salvatore. Fons aquæ ſalientis in vitam æternam.

quid eſt gloria? Reſ. Ait Gratia quædam perfecta, & abſoluta:

Num. 11.

Num. 1.

Ibidem.

quæ materia hujus regni? Reſ. Angeli, & Beati. quis finis? Reſ. Eterna viſio, & fruictio divinx eſſentiæ. quæ forma? Reſ. Ex parte beatorum perfectiſſima Deo ſubiectio Ex parte rei perfectiſſima ſui communicatio. Ex parte utriuſque æterna & beatiſſima unio.

Num. 11.

Num. 1.

Ibidem.

Ex nu. 10.

Arg. ibid.

& art. 12.

Art. 12.

Vbi Catec. tractat de hoc Regno? Resp. In duodecimo articulo.

In ssa. a.

12.

Num. 11.

Regnum naturæ, & gratiæ ordinantur ad regnum gloriæ? Resp. Omnino, tanquam minus perfecta ad maxime perfectum.

De miserijs hominum. Cap. 11.

Num. 6. & 11. 2. 3. 4. & 6.

Quare hoc loco de miseris considerandum? Respon. Quia regnum Dei humanarum miseriarum remedium est.

Quid de illis debet examinari? Res. Primò, ipse miserie considerandæ; Secundo, causæ illarum; Tertio, remedium. Quid est miseria? Res. Est præsentia mali nocivi, & mortali, vel absentia boni necessarii, seu desiderari veluti infirmo febris est miseria, quia præsentia mali; & pauperi famem, vel nuditas miseria, quæ absentia boni.

Arg. art. 11 & hic.

Num. 4. 5. 6.

Ex Catec.

in Decal.

Ad quot capita reducuntur omnia bona & mala hominum? Resp. Ad quatuor, nempe. Primò, ad bona animarum; Secundo, corporis & ista dicuntur interna; Tertio, famæ; Quarto, facultatum, & ista dicuntur externa.

Quæ sunt miseriæ animæ? Res. Carentia gratiæ, verborum, donorum Dei, item ignorantia, malitia, peccatum, tentatio, peccandi occasio, somes, concupiscentia, inclinatio, vel habitus ad peccandum, mali habitus, prava consuetudo, rebellio sensus, aliæque multa.

Quæ corporis? Resp. Dolores, infirmitates, fames, sitis, nuditas, carcer, & alia.

Quæ famæ? Resp. Injurie, calumniæ, superbia, invidia, utilitas, aliæque multa.

Quæ facultatum? Resp. Paupertas, lites, sollicitudines, curæ, timores, & alia.

Num. 4. 5.

Quarum miseriarum potissimum à Catec. enumerantur? Resp. Sequentes.

ibidem.

1. Prima est loci, nempe moramur in hac valle lachrymarum, & miseris plena.

idem.

2. Sumus hic tanquam exules, & in loco pæniæ, atque maledictionis.

ibidem.

3. Ait: Hic habitant demones quorum odium in nos nulla ratione mitigari potest, nam sunt infestissimi, & in-

placibiles in genus humanum.

4. Maxima miseria domesticum, & intestinum prælium, quod inter se corpus, & anima, caro, & spiritus assidue gerunt: quod perpetuò timendum est, ne concidamus; imò statim consideremus, nisi propugnaculo divinæ dextræ defenderemur, ita ut Apostolus Rom. 7. *Infelicem hominem in hoc corpore appellaverit.*

ibidem.

5. Ait. Bestiæ agreites, plantæ, elementa, omnia denique irrationabilia raro à propriis actionibus, item à sensu, vel motu à natura inhito ita declinant, ut à proposito, & constituto sine desistant. Cælum enim ita motu, & perpetua conversione fertur, ut ne minimum quidem à præfinita divinitus lege discedat; qua etiam terram, & reliquam universitatem, aut multa, aut exigua ex parte deficere videre licet. At miserimum hominum genus sepius labitur; raro quæ rectè sunt cogitata persequitur; plerumque susceptas bonas actiones abiicit, atque contemnit; quæ modo placuerat optima sententia, subito displicet; & illa rejecta ad turpia consilia sibi perniciosa dilabatur.

Num. 3.

Hæc, & alia plurima malam, & miseram hominis vitam reddunt.

De causis miseriarum. Num. 2.

Quarum sunt causæ tantarum miseriarum? Res. Præcipuæ causæ sunt sequentes.

Prima, & potissima est discussus à Deo, & dominio, seu regno ipsius: quod exemplo filii prodigi maxime apparet: dum enim fuit in domo patris omnibus abundabat: sed profectus in longinquam regionem omnibus miseris repletus est.

N. 6. & 12.

2. Est peccatum primorum parentum, per quod mors, & mala innumerabilia corporis; item privatio ordinalis iustitiæ, item somes, & concupiscentia, & alia mala illi advenerunt, servus etiam peccati effectus est.

Sess. 5. & hic num.

17.

3. Est imperium tyrannicum diaboli, qui homini inimicissimus tyrannidem suam crudelissimè exercet in illos, qui ejus imperio se subdunt.

Num. 5. 9. 14.

19.

Ex sess.

4. Est infirmitas liberi arbitrii, quod post naturam ex peccato corruptam in peccata facilius dilabi solet.

Cat. 4. 12.

nu. 3. per. 3.

5. Est nolle Dei præceptis obedire, Deo subditum esse,

Num. 6.

Nam. 6. ejus jussa contemere, denum discedere à regno Dei, ut peccando in regnum diaboli proficiscatur.

De remedio humana miseria. Num. 3.

Ibidem. Quodnam est remedium humane miserie? Res. Vnicum remedium est recedere à regno peccati, atque diaboli, ut in regnum Christi tendatur.

Ibidem. Nam. 2. Quare hoc est remedium? Res. Quia ut Deus regnat ibi omnia bona sunt, sicut etiam omnia mala excludi à regno dicuntur.

Ibidem. Christus promissit hoc? Res. Promissit, quando dixit: *Primum querite regnum Dei, & justitiam eius, & hæc omnia adiacentur vobis.* Ecce ubi est regnum Dei, ibi omnia opportuna tradita sunt.

Ibidem. Potest afferri aliquod exemplum? Res. Potest, veluti David, qui dixit *Dominus regit me, & nihil mihi deerit.* Ecce nihil deest ei, super quem Deus regnat. Item filius prodigius in domum patris reversus non solum abundantiam panis, sed maximum convivium, & alia bona adeptus est.

Ibidem. Potest confirmari ratione? Respondeo. Potest: Si enim Patres, & Reges terreni omni cura student salutis, & incolumitati suæ familiæ vel regni consulere: quis non videt, Deum, qui totius mundi summam providentiam habet, non permitturum, ut iis, qui in regno suo existunt desineat, quæ curæ illius sunt?

Ex cap. 2. Num. 4. Nonne videmus multos iustos, & bonis carere, & malis abundare? Res. Si aliqui iusti, ut Iob, vel Tobias, vel alij, aliquando miseris repleti esse videntur, existimandum est illas miseras esse illorum divitias, atque felicitates quia ex illis meritis, & gratiæ augmentum à Deo iusti consequi solent.

De secunda petitione. Cap. 11.

Cap. 11. n. 1 Quamnam est secunda petitio? Res. Hæc. *Adveniat regnum tuum sicut in Cælo & in terra.*

Cur dicitur. Secunda petitio? Res. Quia secundo loco posita est.

Ibidem. Cap. 10. v. 1 Quare post primam collocatur? Res. quia ratio ordinis ita requiritur.

Quamnam est hæc ordinis ratio? Res. Ordo petendi ordinem desiderij sequi debet. Primò autem opus est desiderare cognitionem de regno Dei. Secundò, adventum ipsius regni. Tertio, opere adimplere ea, quæ in tali regno fieri debent. Ideo prima petitio petit, & desiderat cognitionem de regno Dei. Secunda, petit ut veniat dictum regnum. Tertia ut fiat voluntas Regis, quæ in legibus explicata est.

Quomodo definitur secunda petitio? Res. Sic. *Est formula petendi Christianam professionem.*

Quamnam est materia illius? Respondeo. Illud quod desideratur, speratur, & petitur, nempe Christiana professio, id est, ut omnes homines profiteantur esse de regno Dei.

Quæ forma? Res. Ille effectus, vel modus, quo desideramus, speramus, ac petimus Dei regnum, seu Christianam professionem de tali regno.

Quis finis? Res. Gloria Dei, & Christi, nec non utilitas, & vita beata hominum.

Quare gloria Dei? Res. quia regnare actio gloriæ est, ideo quid petit regnum dei? gloriam quoque ipsius postulare dubium non est.

Quomodo utilitas hominum? Res. quia regnum dei omnia bona concomitantur, ideo qui petit regnum dei omnia etiam bona cum isto postulare existimandum est.

Explicatio de materia secunda petitionis. num. 1.

Quid potissimum de materia hujus petitionis considerandum est? Res. Eius amplitudo consideranda, nempe quam multis in ea petamus, quam magna, & multa petantur, quam plene, & perfecte postulemus.

Quomodo potest declarari amplitudo eorum, quæ in secunda petitione postulemus? Res. Sic.

Primò, petimus regnum dei in generali, ideo petimus omne regnum tum naturæ, tum gratiæ, tum gloriæ: & hoc ubique in Angelis, in hominibus, in toto mundo.

Secundò, postulamus augmentum, & perfectionem dei regni, & singularum partium ipsius, nempe perfectionem naturæ, gratiæ, & gloriæ: veluti petimus, quod corrupta hominis, & per hominum peccantem elemento-

Num. 1.
& seq.

rum natura a Deo post peccatum maledicta reparatur, ac perficatur, gratia in habentibus illam augetur: non habentibus datur, demum per gratiam gloria hominibus confertur.

Num. 5.

Tercio rogamus, ut dentur nobis ea omnia bona, quæ regnum Dei consequi solent: ait autem Catechis. Omnia bona hoc regnum consequuntur, juxta illud Prophetæ, Dominus regit me, & nihil mihi deerit, & juxta illud Christi, primum querite regnum Dei, & alia omnia adiciuntur vobis. Ideo ait Cat. In hac petitione omnia omnino bona postulat, quia regnum Dei omnia bona consequi solent.

Num.

Quarto rogamus, ut omnia illa media, vel instrumenta nobis concedantur, quibus regnum Dei rectè queritur, & invenitur, juxta illud de Virginibus fatuis, & prudentibus: quarum prudentes quia oleum habuerunt, fatuis exclusi regnum dei ingressæ sunt. Ideo hic petimus omnia quæ ad conversionem, & justificationem peccatoris, item ad perseverantiam, & ad meritum, necnon consequentiam vitæ æternæ pertineant.

Num. 13.
14. 18. 19.

5. Postulamus, ut deus destruat, evellat, eradictet dominum, tyrannidem diaboli, mortis, atque peccati, liberetque nos à captivitate, & servitute illorum.

Num. 12.

6. Ait Carec. Petimus, ut regnum Christi, quod est Ecclesia, propagetur, nempe, ut ad illius communionem & gremium convertantur Infideles, Judæi, Hæretici, & Schismatici, ita ut de illa verificentur dicta per Esaiam c. 54. Dilata locum ventoris tui, &c. Item c. 60. Levata in circuitu oculos tuos, & vide, & omnes isti congregati, venerunt ibi, &c.

Num. 13.

7. Ait Petimus, ut deus peccatores, qui per fidem sunt in Ecclesia, sed propter peccatum dæmon in illis habet ac dominatur tanquam in proprijs domicilijs, radijs diviniæ lucis illustret, ut in gratiam dei, & pristinam filiorum ipsius restituantur dignitatem.

Ibidem.

8. Ait. Postulamus, ut deus arcem Ecclesiæ ab offensionibus, & causis errorum purget, quo deo cultum pie, sanctèque exhibeat, & quieta, ac tranquilla pace perfruatur.

Nonò ait, Petimus ut solus in nobis vivat solus regnet Deus, & ut amplius mortis locus non sit, sed absorbeaturn victoria Christi qui dissipat omni hostium principatu, potestate, & virtute, suo omnia subiciat imperio.

Num. 4.

10. Ait, Petimus, ut Deus hominibus fidem, spem, & charitatem conferat, per quas homines perfectissime Deo subiciantur, ita ut sensus rationi, & ratio Deo subdita sit, totusque homo ad Dei cultum, ac venerationem consecretur; Vnde cum Apostolo dicere possit, regno ego, jam non ego, regnat verò, & vivit in me Christus.

Num. 6. & n. 4.

Num. 9.

11. Demum meritum, & consequentiam regni cælestis per gratiam Dei postulamus, orantes, ut de gradu in gradum proficientes ad summum fastidium regni Dei, id est ad gloriam æternam perveniamus. Et ex dictis, quàm multa, quàm multis, & quàm perfectè petamus innotescit.

Num. 10. & seq.

De explicacione verborum secunda petitionis.

Capit. IV.

QVOT sunt verba secunda Petitionis? Res. Quinque. *Cap. 11. n. 5*
Primum Regnum, Secundum, Tuum, Tercium, Ad- *& c. 18. n.*
veniat. Quartum, sicut in celo, Quintum, & in terra. *3. Arz. n. 1.*

Hæc vox regnum, quid significat? Respond. Denotat quatuor causas regni nempe efficientem, quæ est Rex qui regat, & gubernet: Materiam, id est, populos, qui Regi, & ejus legibus, ac magistratibus subditi sint: Formam nempe leges, ac magistratus: Finem, id est, bonum cõmmane regno.

2. & seq.

Quid significat illa dictio Tuum? Respond. Exprimit hic non esse sermonem de regno hominum temporali, atque terreno, sed de cælesti atque divino: ideo hic accipiendæ esse quatuor causas, regni divini, quæ sunt, Materia totus mundus, & omnes illius partes. Formas leges tum naturæ, tum gratiæ, tum gloriæ. Item secundæ causæ in regno naturæ: & magistratus à Deo constituti in lege gratiæ. Efficientis Deus ipse, & Christus. Finis summa Dei gloria, & maxima hominum utilitas, ut antea dictum est.

Num. 1. 2

& c.

Per Tuum, intelligitur omne regnum Dei tum naturæ tum gratiæ, tum gloriæ? Res. Cum in generali dicatur: Tuum, de omni regno intelligere justum est.

Quæst. 7.

8. & c.

Num. 8. Hoc loco, *Tuum*, accipitur eodem modo, quo de aliis Regibus dici solet: Respond. Non, sed diverso. Duobus enim modis de aliquo, regere potest dici quod regnum sit suum; Primus est sic. Hoc regnum est tuum, non quia illud habeas à te ipso, ab alio enim illud accepisti, nempe vel hereditate, aut successione: vel quia ab hominibus ad illud electus es, sed dicitur, tuum quia in illo tu regis, ac dominaris, Secundo sic hoc regnum dicitur, tuum quia tu in illo dominaris, & hoc ius non habes ab alio, sed à te ipso, & hoc modo soli Deo convenit, qui solus à seipso summum regnandi ius habet.

Ibidem. Illi, qui per vim, & injuriam, & tyrannicè regnant? possunt dici regnare à seipsis? Resp. Tyrannus nec dominum, nec regnum dici potest habere, ideo nullo modo regnum usurpatum dicitur esse suum.

Num. 11. Quid significat verbum: *Adveniat*? Resp. Idem quod Ad nos veniat.

Num. 15. Hoc loco quid per dictum verbum significatur? Resp. Primò, denotat, quod nos magni facimus, & existimamus regnum Dei è contra verò despiciamus, & contemnimus diaboli, & peccati, tyrannidem. Secundo, quod optamus, cupimus, diligimus, hoc Dei regnum aliis contempnimus, & neglectis. Tertio, quod speramus illud obtinere, seu fieri de illo regno; Quarto quòd primus, & ut Deus dominetur nobis, & nos subiiciamur ut Regi Deo. Quintò, quòd gratias agimus Deo, quòd in nobis aliquo modo regnare dignatus sit.

Arg. Iid. Hoc verbo exprimitur odium regni diaboli? Resp. Exprimitur, cum enim regnum Christi, & diaboli simul esse non possit, qui optat, & elegit unum, quod aliud contemnit necesse esse.

Ca. 10. n. 3. Quid exprimit illud verbum, *Sicut in caelo*? Resp. Representat nobis ex una parte maximam Dei gloriam, & maiestatem, qua Deus regnat in caelo communicando seipsum felicissimè beatis quibus visionem, & fruitionem propriam essentiae imperitur. Ex alia declarat maximam subiectionem, qua beati Deo felicissimè subduntur, ita ut omnes, & semper, & omnino illi uni, & conjuncti, & subditi sint, & in hoc vita beata est.

ex. 10. n. 3. Quid significat illud verbum, *Et in terra*? Resp. Exprimit,

nos debere toto corde, & affectu desiderare, ut deus ita regnet in terris sicut regnat in beatis *id est*, ut regnent in omnibus, & semper, & gloriosissime, & quod omnes homines, & semper, & perfectissime Deo subditi sunt. Declarat etiam nos desiderare illud æternum regnum paratum iustis, quo Deus regnat in caelis, & ad quod regna naturae, & gratiae sunt ordinata.

De usu hujus petitionis. Cap. V.

Quid parochi debent facere circa hanc petitionem? Resp. Ait. Cat. Primò debent populis explicare, quanta sit in hac petitione vis, ac necessitas, *id est*, quàm magna, & quam necessaria petamus. Secundo, debent in populis maximum desiderium excitare de regno Dei. Tertio, explicandum illis est, quibus cogitationibus, & meditationibus populi has Deo preces pie facere possint. 4. Inducendi sunt ad faciendum ea, quae opus est, vel ad regnum caeleste valeant pervenire.

Quoniam considerationes excitabant fideles ad desiderium regni Dei? Resp. Primò, consideratio nostrarum miserationum quòd sumus infirmi, fragiles ad peccata inclinati, miseris pleni, quòd caro spiritui contrariatur, quòd Demones, ubi dominantur peccatissima mala inducunt, & alia jam dicta. Secundo, quàm maximum bonum sit regnum Dei, ut patet ex dictis.

Hoc desiderium magnum esse debet? Resp. Maximum: quòd à Christo ita traditum est. Illa similitudine, qua regnum caelorum thesaurum abscondito in agro comparatur, ubi docet, dignum agrum, & thesaurum tanti faciendum esse, ut summo gaudio omnia debeant vendi, ut ille ematur. Omnia enim in comparatione illius tanquam stercola debent aestimari, atque contemni.

Hoc desiderium valde hominibus prodest? Resp. Ait. Cat. O nos felices si tantum luminis nobis præberet Christus, ut illum videre possemus divinae gratiae margaritam! qua ipse regnat in suis, nam & nostra omnia, & nos ipsos vendidaremur, ut emptam illam tueremur.

Sufficit si quis caelorum, regnum desideret? Resp. Non, sed petere etiam opus est.

Quomodo petendum? Resp. Ait. Catech. Demisso, & ab-

Num. 1.
Num. 15.

Num. 3.

Num. 4.
Num. 17.

Num. 15.

Num. 16.

Num. 1.

Num. 17.

iecto animo simus oportet, & nostra oratio debet esse plena Christianæ humilitatis, ita ut more Publicani de nobis dissidentes ad divinam benignitatem confugimus, cogitantes qui simus, nempe Adam progenies, iure à Paradiso electi, & exules, quorum indignitas, ac perveritas summum Dei odium; ac sempiternas pœnas postulat: Ideo humiliter ad Dei misericordiam est confugiendum.

Num. 3.
Num. 18.

Sufficit enim desiderio iuncta petitio? Resp. Non, sed opus est, ait Catech. suscipere illam curam, quid agendum, quid contra vitandum sit, ut ad caeleste regnum pervenire possimus. Quid à Deo non ad odium, & ad inertiam vocati simus. Quinimo scriptum est. *Regnum calorum vim patitur. & violenti rapiunt illud: Et si vis ad vitam ingredi, serva manna.* Deus autem nobis dat maxima auxilia, ut illud regnum obineat possimus.

DOCTRINA CATECHISMI ROMANI.

In tertiam petitionem

Cap. 12. n. 1

ibidem.

Venam est materia hujus tractationis Res. Tertia petitio.

Quis ordo? Resp. In prima petimus cognitionem regni Dei; in secunda postulam possessionem, & adventum jam cogniti regni, in tertia rogamus pro executione eorum, quæ in hoc regno præcepta sunt.

Quodnam est hujus ordinis fundamentum? Resp. Natura hominis in operando talis est: ut ante omnia præcedat cognitio, & consultatio: post hanc sequatur velle seu deliberatio

deliberatio: demum hanc sequi debet executio. Hoc autem in his petitionibus observatur. Prima enim petit veram cognitionem & consultationem de Deo, & de regno illius. 2. Postulat plenam deliberationem, quæ dei potest professio de regno Dei. 3. Rogat de opere, & executione quæ in obediendo regi, & legibus eius posita est.

Hæc tractatio in quor. capita dividi potest? Respon. In sequentia.

Primum est, de voluntate Dei.

Secundum de voluntate, & libero arbitrio hominis.

Tertium, de obedientia hominis erga Deum.

Quartum, de tertia petitione.

Quintum, de explicatione verborum

Sextum, de usu hujus petitionis.

De voluntate Dei. Cap. I.

IN Deo est vita? Respondeo. Deus est fons omnium vitæ. *Id est.* Deus tanquam fons vivus habet vitam in semetipso: & à semetipso: cætera omnia habent tanquam rivuli vitam à Deo derivatam, atque communicatam.

*Psalm. 35.
Ioan. c. 5.*

Quid est vita? Respon. Est principium operandi in seipso, ideo sol, quia nihil operatur in seipso, sed tantum extraseipsum, nempe in res, quas illuminat, non dicitur habere vitam: plantæ verò, & animalia, quia operantur in seipsis vitam habere dicuntur.

*Ar. de ani-
ma. D. T. 1.
p. 18. art.
1. q. 2. 1. q.
qu. 18. 19
&c.*

Quæ sunt Dei operationes, per quas dicitur vitam habere in seipso? Resp. Sunt dux tantum, sed nobilissime omnium, nempe una intellectus, alia voluntatis.

Quænam est operatio intellectus? Resp. Scientia, & cognitio, per quam Deus cognoscit, primò seipsum: secundò, omnia quæcumque fecit, vel facere potest.

1. p. qu. 14

Quænam est operatio voluntatis? Resp. Amor & dilectio, per quam Deus diligit, primò seipsum, nempe suam essentiam, & bonitatem: secundò omnia bona, quæ ab ipso creata sunt.

*1. p. qu. 1.
&c.*

Ad has duas operationes reducuntur omnia attributa, quæ Deo conveniunt: Respondeo. Ita est: Ad cognitionem enim reducitur, Sapientia, Veritas, Lux, Revelatio, Fides, *id est.* divinæ scientiæ communicatio, & alia huiusmodi. Ad voluntatem pertinet amor, ira, odium, boni-

*Ex. 3. p. 9
&c.*

K k

tas, misericordia, iustitia, potentia, punitio, creatio, & alia.

1. p. 94. 14.

Quid est divinus intellectus? Resp. Est primus fons omnium luminis, scientiæ, & cognitionis, & veritatis.

Cap. pet. 3.

n. 8. & 24.

Prima est hæc. Voluntas Dei est primus, & perennis fons omnium bonitatis, iustitiæ, & sanctitatis, & charitatis.

1. p. 94. 19.

ar. 6. & 9.

2. 1. art. 1.

Secunda est, voluntas Dei est causa universalis omnium rerum juxta illud: *omnia quaecumque voluit fecit.*

Num. 11.

n. 8. & 2.

Tertia est, voluntas Dei est ipsamet iustitia, & bonitas, *id est*, voluntas Dei per seipsum iusta est, reliqua omnia ideo iusta sunt, quia huic voluntati conformia existunt.

Num. 3. & 2.

Quarta est particularis quoad homines sic, voluntas Dei est prima, & summa regula omnium actuum humanorum. Omnes enim actus humani voluntati Dei tanquam primæ regulæ debent conformari.

Num. 11.

Quare voluntas Dei est prima regula omnium actuum hominum? Resp. Quia cum Deus sit Dominus omnium ut potè, qui omnia ex nihilo creavit: illa etiam conservat, & gubernat; ad Dominum autem spectat servus imperare, qui debent in omnibus iuste voluntati dominorum suorum obtemperare; sequitur, quod omnes homines in suis operationibus voluntati Dei debent conformari, quod est ab illa regulari.

Num. 11.

Quare voluntas Dei est ipsamet iustitia? Resp. Quia quodcumque vult Deus, iustissimum est, iuste enim Deus quod sibi licet de rebus à se creatis facere potest.

1. p. 94. 19.

art. 11.

De voluntate Dei beneplaciti, & signi. Num. 1.

Ibidem.

Ibidem.

Ibidem.

ar. hic n. 27.

Voluntas Dei est una? Resp. Est una sed variis modis à nobis considerata in voluntatem beneplaciti, & signi distingui solet.

Quid est voluntas beneplaciti? Resp. Est voluntas Dei considerata absolute, & in seipsa etiam si hominibus manifesta non sit.

Quid est voluntas signi? Resp. Est voluntas Dei per aliquid signum hominibus declarata.

Quæ sunt signa, quibus voluntas Dei hominibus ma-

nifestatur? Resp. Ait S. Tho. quinque, primum præceptum secundum prohibitio; tertium, consilium, quartum operatio, quintum promissio: hæc enim divinum indicant voluntatem: quia impossibile est, quod Deus, vel præcipiat, vel prohibeat, vel hortetur, vel permittat, vel operetur, nisi ita ab eius voluntate determinatum sit.

Lex Dei, & præcepta ipsius possunt de e' voluntas Dei? Resp. Possunt, quia præceptum, seu lex Dei idem est, quod voluntas Dei per legem, vel præceptum manifestata.

Hoc loco accipitur voluntas pro voluntate beneplaciti, an signi? Respond. Signi, homines enim non possunt facere voluntatem Dei, nisi prius illis per signum fuerit manifestata.

Accipitur hic voluntas pro præcepto, & consilio? Resp. Accipitur, quia dicitur *fiat voluntas tua*, idem est quod dicitur *fiat præceptum tuum.*

De voluntate hominis. Cap. II.

Quid est voluntas hominis? Resp. Est potentia, qua homo ad actus, & obiecta, seu ad finem, & ad media moraliter determinatur.

Quid est determinari moraliter? Resp. Est determinari cum liberalitate & sub ratione virtutis, & vitii, meriti, vel demeriti laudabilis, vel vituperabilis.

Voluntas est principium omnis virtuosæ & vitiosæ operationis? Resp. Ita est unde impossibile est: quod homo qui habet bonam voluntatem, sit malus, & qui habet malam voluntatem, sit bonus: juxta illud Salvatoris: *Non potest arbor mala fructus bonos facere, neque arbor bona fructus malos facere*: Per arborem enim Doctores intel- ligunt voluntatem.

Quod est obiectum voluntatis humanæ? Resp. Finis, & media ad illum.

Quænam est bona voluntas? Resp. Illa quæ rectè se habet ad finem, & ad media: *id est* quæ habet bonum finem & bene utitur mediis ad illum obtinendum.

Quæ dicitur mala voluntas? Resp. Illa quæ habet malam finem, vel si finem habet bonum, non rectè tamen utitur mediis ad illum.

D. Th. 1. 2.

q. 8.

Ariflot. 3.

Ethic.

1. 2. q. 74.

art. 1. & 2.

& q. 20.

n. 2. ad. 1.

Cap. 4. pe. 5.

n. 11. 12. q.

8. 1. 2. q. 20

art. 1. & 2.

ibid.

simam, & generalem notitiam, & cum laude cognitio-
nem, quam Angeli, & Beati in celo habent de Deo, & de
Sanctissimo nomine ipsius: quod incessabili voce Sancti-
ficantes nunquam desinunt proclamare Sanctus, San-
ctus, Sanctus.

Num. 3. & 4. Quare pronunciantur hoc exemplum? *Ref.* Ut homines
illud imitentur.

Ibidem. Homines possunt in hoc Beatos imitari? *Resp.* Non in
opere, & in effectu: sed bene licet ex charitate, & animi
studio desiderare, ut ita sperent: multo plura enim homi-
desiderare, quam facere potest.

Num. 3. & 4. Qualis est sanctificatio, quæ à beatis divino nomini
datur? *Resp.* Explicatur his tribus verbis, generalissima,
perfectissima, & continua seu æterna: Omnes enim Beati
nullo excepto, hoc nomen Dei sanctificant: Idque perfe-
ctissima ratione, & in sæcula sæculorum indefinenter
faciunt.

Ibidem. Quid significat ultima particula. *Et in terra?* *Respond.*
Explicat desiderium nostrum ut Dei nomen ita cognos-
catur, laudeatur, & gloria afficiatur in terra, sicut in celo;
id est, ut ab omnibus hominibus, & continuo, & perfe-
ctissime, si non actu, saltem desiderio sanctificetur, atque
honoretur.

Num. 3. Illa verba, *Sicut in celo & in terra* addenda sunt Primæ
& Secundæ & Tertie petitioni? *Resp.* Ita ait Carech.

Num. 3. Quæ ratione? *Quia* tres primæ petitionis postulant
& desiderant gloriam Dei, ideo quod in hac dicitur de
uoa iustum est, ut de alia intelligatur: præcipue cum di-
cta particula rectè singulis petitionibus accommodetur.

De usu hujus petitionis. Cap. V.

Per 1. num. 1. *Q*uis est usus hujus petitionis? *Respond.* Christianus
debet. Primò addiscere verba. Secundò conside-
rere, & intelligere significatum, & sensum illorum. Ter-
tiò optare quæ ab illis significatur. Quarto Opera spe-
rare. Quintò. Sperata postulare, recitando hæc petitiones.
Sextò. Humiliter recipere impetrata. Septimò Gratiis
agere de impetratis. Octavò, Hæc omnia ad Dei gloriam,
& totius mundi utilitatè ordinare: Amplius iustum est gau-
dere de omni gloria, quæ in celo, & in terra divino nomi-

ni data est, datur, & in futurum dauda est: Demum tristari,
& dolere de omni injuria, & irreverentia, quæ huic San-
ctissimo nomini ab impiis hominibus dari contingat.

DOCTRINA CATECHISMI ROMANI.

In secundam petitionem

QUANAM est materia hujus tractationis? *Resp.*
Secunda petitio.

Cap. II. num. 1.

Quis Ordo? *Resp.* Post tractationem de prima,
rectè sequitur tractatio de secunda.

Ibidem.

Quæ utilitas? *Resp.* Maxima, quia ad ea, quæ in hac
petitione postulantur, omnis Evangelii prædicatio refer-
retur, ac terminantur.

Num. 1.

Quæ divisio? *Resp.* In capita sequentia.

Primum. Exit de Regno Dei.

Secundum. De miseris hominum.

Tertium. De Secunda petitione.

Quartum. De explicatione verborum.

Quintum. De usu hujus petitionis.

De regno Dei. Cap. I.

*V*nde sumitur hæc vox *Regnum*? *Resp.* A rege, vel à
regendo, quia regnum habet Regem, à quo regatur.

Ex nu. 1. 1.

Quid est *Regnum*? *Ref.* Est multitudo populorum ab
alio Rege legibus, ac magistratibus gubernata.

Ex nu. 2.

Quænam est materia Regni? *Resp.* Populi, qui à Rege
sunt gubernati.

Arg. libid.

quæ ab objectis, & secundis causis fit.

Quare Deus hanc facultatem dissentiendi non dedit irrationabilibus, homini verò dedit? Resp. Primò ob gloriam suam; secundò propter hominis utilitatem.

Quomodo hoc tendit ad gloriam Dei? Respondeo. Quia sic Deus manifestat, quòd in seipso beatissimus est, & ideo non eger hominis honore, vel servitute Deus enim quasi sic loquitur: Ego, ò homo in meipso beatissimus sum, & non ego hic in aliquo: quod si ordinavi te ad glorificandum me, hoc feci quia iustitia exigebat: ut autem scias quia non ego, volo in manu, & potestare tua relinquere, ut possis dissentire à mea ordinatione & non solum me honorare, sed etiam contra me peccare, si velis.

Qua ratione tendit ad utilitatem hominis? Resp. Primò est magna dignitas hominis, quòd Dominus actum suorum sit constitutus; secundò: Per liberum arbitrium efficitur quòd homo in actibus suis potest agere virtuosè, & laudabiliter, & meritorie, ubi enim non est libertas, ibi virtus, nec meritum esse potest; nullissimum est autem homini, quòd vitam æternam mereri possit.

De proclivitate humani arbitrii, ad malum.

Num. 5.

*Sess. 5. c. 1.
& Cap. 10.*

Arbitrium hominis modò est proclive ad malum? Resp. De hac proclivitate ad malum multa docent sacrum Conc. Trid. & Catech. Rom. præcipuè autem sequentia.

Num. 3.

Primò sacrum Concil. Primus homo Adam post peccatum statim sanctitatem, & iustitiam originalem amisit, quæ iustitia præcipuum virtutis studium homini conferebat.

Ibidem.

Secundò ait, per illud peccatum incurtisse iram & indignationem Dei, item mortem, & cum morte captivitatem diaboli, totamque Adam secundum corpus, & animam in deterius commutatum.

Ibidem.

Tertio, ait, Adm dicta mala in posteros transtulisse. Quarto ait, Modò in hominibus etiam baptizatis, & iustificatis manere somitem, & concupiscentiam, quæ dicuntur esse peccatum, quatenus ex peccato sunt, & ad peccatum inclinant.

Quintò ait, liberum arbitrium post peccatum mansisse vitibus attenuatum, & inclinatum.

Sextò ait, Impossibile est, quòd arbitrium possit per vires naturæ sine gratia Dei ab his malis se liberare. Et Catec. iam dicta fusius explicat sic.

*Sess. 6. c. 1.
Ib. & ca. 1*

Num. 3.

Primò ait, Catech. per peccatum homo non solum amisit iustitiam originalem, quæ erat donum supra naturam, sed etiam naturale virtutis desiderium in illo obscuratum est.

Secundò ait, de homine dictum est, omnes declinaverunt, simul inutilis facti sunt, non est, qui facias bonum, non est usque ad tænum.

Ibidem.

Tertio, ait Sensus, & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua, ut inde facile intelligi possit; neminem per se salutariter sapere, sed omnes ad malum esse propensos, innumerabilisque esse hominum pravos cupiditates, dom proclives sunt, & flagranti studio feruntur ad iram, ad odium, ad superbiam, ad ambitionem, ad omne ferè malorum genus.

Ibidem.

Quartò ait, quamquam homo in malis assidue versetur, tamen tanta est humani generis miseria, ut permulta sint mala, quæ nobis talia non videantur: quòd infirmitatem arguit hominum calamitatem: qui cupiditatibus, ac libidinibus obeccati non vident, quæ salutaria opinantur plerumque esse pestifera: Imò verò ad illa perniciosa mala tanquam ad optabile, & expetendum bonum rapiantur precipites: & ab iis, quæ verè bona sunt, & honesta tanquam à contrariis rebus abhorreant quam opinionem, corrupturamque iudicium detestatur Deus illis verbis, *vah qui dicitis malum bonum, & bonum malum, &c.*

Num. 4.

Quintò ait, Divinæ litteræ, ut humanas miseras subiliciani oculos nostris, comparant nos iis, qui verum gustandi sensum amisserunt, quibus contingit, ut à salubri victu, & cibo alieni sint, appetantque contrarium. Item comparant nos ægrotis, qui nisi morbum depellant sanorum hominum officia exercere non possunt. Tertio, comparant nos stultis, qui stulti arbitrio, temerè moventur ad omnia ludicris sermonibus, & inanibus actionibus attendentes.

Num. 5.

Num. 5. & 6. Sexto ait, Homo actiones, quæ Deo gratiæ sunt, suscipere sine divinæ gratiæ auxilio non potest: quod si aliquas exerceamus: illæ sunt leves, & ad consequendam cælestem beatitudinem parum, vel nihil momenti habent.

Num. 6. Septimo ait Deum, ut par est, amare & colere majus quidam & altius est, quam ut nos humili strari: humanis viribus atque possionis: ideo nunquam poterimus, nisi adminiculo divinæ gratiæ sublevari.

Num. 8. Octavo ait, Si quis discussa divinitus animi caligine has hominum videat miseras: & legem membrorum, nec non sensum cupiditates spiritui repugnantes recognoscit: omnemque inspicit naturæ nostræ propensionem ad malum: non poterit facere: quin opportunum tantis malis remedium quaerat, desideret, concupiscat.

De obedientia. Cap. 111.

Idem. **R**eperiret aliquod remedium jam dictis tot, tantisque malis? Respon. Reperitur.

Ibidem. Quodnam est illud? Res. Obedientia divinæ voluntati. Quare hoc? Res. Ait Catech. Cum ob abstractam obedientiam, & Dei voluntatem neglectam in has miseras incidimus, unum illud tantorum malorum remedium nobis divinitus impostum est, ut ex Dei voluntate, quam peccando contempnimus, aliquando vivamus: omneque cogitationes & actiones nostras ea regula metiamur, quæ sola rectas facit nostras operationes, Dei nempe voluntas.

Quid est obedientia? Res. Hæc potest habere plures definitiones.

2. 2. q. 104. Prima est hæc. *Obedientia est veluti mater omnium virtutum*, virtus enim est quedam conformitas actus humani cum lege Dei, cujus conformitatis obedientia causa est.

Num. 8. Secunda est. *Obedientia est conformitas, vel conformatio voluntatis humane cum lege, & voluntate Dei.*

Num. 24. Tertia est *Obedientia est virtus, qua homo in beneplacito Dei se: in tutissimo portu conquiescit.*

Num. 8. Quarta est. *Obedientia est optimum remedium humana ad malum proclivitas.*

Quinta est, *Obedientia est via qua homo ad finem, & ad media sibi à Deo præstita contendit.*

Quenam est materia obedientiæ? Res. Totus homo, tota hominis voluntas, omnes hominum operationes.

Quæ forma? Res. Conformatio dictorum cum lege Dei ac superiorum.

Quod efficiens? Res. Deus, qui sua gratia adjuvat ad obedientiam, item hominis voluntas, quæ divinæ se subicit voluntati.

Quis effectus? Res. Dirigere hominem ad finem & ad media sibi à Deo præstita.

Quis finis? Res. Primò gloria Dei, Deus enim per obedientiam honoratur: secundo utilitas hominis, quia per obedientiam maxima homini bona collata sunt.

De gradibus obedientiæ.

Num. 2.

Obedientia habet plures gradus. Res. Habet præcipue sequentes.

Primus est mortificatio propriæ voluntatis: ut enim homo Dei voluntatem faciat, opus est, ut suam mortificet, & cohibeat voluntatem in eo quod Deo contraria est.

Secundus est indifferentia voluntatis, id est, voluntas debet esse indifferens ad omnia, quæcumque voluerit Deus: Si enim magis propenderet in hoc, quam in illud contra Dei voluntatem, esset impedimento, ne promptè Deo obedire valeret.

Tertius est resignatio, id est, voluntas nostra debet se totam collocare sub voluntate Dei permittendo, ut voluntas Dei moveat nostram, quandocumque, & quomocumque voluerit.

Quartus est, conformitas nostræ voluntatis cum voluntate Dei: & est cum nostra voluntas vult omnia illa quæcumque Deus vult, quod illa velit.

Quintus est, actualis obedientia: seu realis executio eorum omnium, quæ à Deo sive præceptis, sive consiliis, sive per se, sive per Ecclesiam homini proposita sunt.

De tertia petitione.

Cap. IV.

Quamnam est materia tertiæ petitionis? Res. Illud, quod petimus.

Quæ format? Respond. Desiderium, spes obtinendi, ipsa petitio.

Quis finis? Resp. Ex una parte impetrare, ex alia gratias agere.

Num. 18. Quid potissimum in hac petitione postulamus? Resp. Ait Catechismus sequentia.

Num. 14. Primum, ut totus orbis terrarum divinæ voluntatis, per Christum manifestatæ cognitionem accipiat.

Secundo, ut Deus det nobis auxilium & potestatem tam per gratiarum, tum per naturam, ut per eam possimus cohiberi à pravis cupiditatibus, & ad omnia, quæ Deus vult applicari.

Num. 12. Tertio, ut Deus det non solum facultatem ad obediendum, sed etiam actualem, & perfectam obedientiam, id est, mortificationem, indifferentiam, resignationem, conformitatem, & veram executionem eorum omnium, quæ à Dei voluntate nobis proposita sunt.

Num. 14. Quarto, ut Deus faciat nos verè, & ex animo detestari omnia, quæ divinæ voluntati contraria sunt, nempe opera carnis, fornicationem, immunditiam, impudiciam, luxuriam, idolorum servitutem, veneficia, & alia his similia.

Ibidem. Quinto, Petimus, ne sinat Deus ea nos perficere, quæ sensus, quæ cupiditas, quæ imbecillitas nostra suscipit, sed ut nostram voluntatem sua voluntate modere- tur.

Num. 16. Sexto, Rogamus, ne concedatur nobis à Deo, quod ipsi nostra sponte cupimus, contentes in hac petitione quod studium, & appetitus, & voluntas nostra depravata sunt.

Ibidem. Septimo; Ne Deus concedat nobis ea, quæ ad suasionem, & impulsam dæmonis, qui se fingat Angelum lucis postulamus.

Num. 14. Octavo: Neque solum precamur, ne Deus concedat malum, aut quod mali speciem habet, sed etiam postulamus, ut fiat voluntas non nostra, sed Dei in iis quæ revera mala non sunt: veluti cum naturali inclinatione appetimus ea quæ naturam conservant, ut cibus, somnus, & alia, aut cum rejicimus illa, quæ naturæ nostræ cooperaria esse videntur, ut dolores, atque infirmitates.

Nonò petimus, ut Deus nobis concedat, quod omnia peccata fugiamus, quia illa divinæ voluntati contraria sunt. *Num. 14.*

Decimo, ut concedat nobis omnes virtutes, quia Dei voluntati conformes sunt. *Num. 12.*

Vadecimo, ut doceat nobis in virtute, & obedientia perseverantiam omnibus diebus vitæ nostræ. *Ibidem.*

Duodecimo, ut passiones nostras vitiosas, fomitem quoque, & concupiscentiam comprimat. *Num. 18.*

Decimotertio, ut appetitum rationi obedientem efficiat. *Ibidem.*

Decimoquarto, ut naturæ nostræ infirmitatem, & corruptionem gratia sua foveat. *Ibidem.*

Decimoquinto, ut nos tutos ad suam conformet voluntatem. Hæcque omnia perfectissimo modo, sicut in beatis existant, nobis quoque concedat. *Ibidem.*

Quare tam paucis verbis tot, tantæque postulamus? Resp. quia qui petit, ut fiat à nobis voluntas Dei: omnino etiam petit, ne fiant ea, quæ divinæ voluntati vel sunt contraria, vel conformia non sunt. Item petit omnia, quæ sunt vel opportuna, vel necessaria ad hoc, ut plenè Deo obediamus. Item postulat, ut illa omnia auferantur, quæ impediunt, vel difficultant obedientiam quæ dicta est, sique non est mirum, quod hæc postulatio ad tanta se extendat.

Iustus & iis, qui in gratia Dei sunt constituti, convenit hæc postulatio? Resp. Ait Cat. etiam ipsis vehementer petentem est, ut ab ipsis Dei voluntas fiat.

Nonne in animis eorum regnat Deus, & gratiæ beneficio Dei obtemperant voluntati? Resp. Ait Catec. verum est, sed tamen ideo hanc debent frequentare petitionem: *Num. 9 & 18.*

Primo, quia sine Dei auxilio peccata vitare non possunt, Secundo quia in ipsis propriæ cupiditates advertebantur propter proclivitatem admodum insitam in hominum sensibus, unde periculum est, ne abstracti & illecti à concupiscentiis de via salutis deflectant; neque enim *Num. 18*

justi ita dormitos habent carnis affectus, ut nunquam illi postea excitentur. Gratia enim sanat quidem illorum mentem, non etiam carnem, peccati enim fomes dum vivimus incola nostri corporis est: Unde perseverantia in *Num. 9 & 10*

justitia, & gratia, ut docet Concilium, speciale donum Dei est.

De explicatione verborum tertia petitionis.
Caput V.

Quot voces sunt in tertia petitione? Ref. Quinque
Prima, voluntas: Secunda, tua: Tertia, fiat: Quarta,
sicut in celo: Quinta: Et in terra.

Quid significat voluntas? Resp. Exprimit voluntatem,
quæ in substantiis intellectualibus perfectissima potentia
est.

Quid significat illa vox, *Tua*? Respond. significat: Hic
esse sermonem, non de voluntate creaturarum, & no-
stra: quæ ad peccandum proclivis est: sed de Dei volun-
tate, quæ non solum iustissima existit, sed ipsamet iustitia
est.

Quid exprimit dictio *Fiat*? Resp. Declarat: nos deside-
rare & petere: ut in toto mundo ab omnibus, & in omni-
bus Dei voluntas fiat, ita ut omnium hominum volun-
tates illi subiciantur, illique obediant.

Num. 19. Quid significat illa vox, *Sicut in celo & in terra*? Resp.
Declarat nos desiderare, ut voluntas Dei eodem modo,
& eadem animi perfectione, fiat in terra, sicut fit in
celo.

Num. 21. Ista verba *sicut in celo & in terra* habent plures ex-
plicationes: Resp. Ait Car. habent tres.

Num. 9. Prima est hæc, quæ est literalis. Ita fiat voluntas Dei
in terra, sicut in celo fit.

Num. 17. Secunda est ex S. Cypriano, & est moralis, nempe per
cælum intelliguntur homines pii, & iusti, qui terrena despi-
cientes, & cælestia diligentes, cælum dici possunt: per
terram accipiuntur mali, & impii, qui cum terrena dili-
gant, terra dici possunt: unde petitio erit, ut peccatores
ita obediant Deo sicut & iusti.

Num. 21. Tertia est moralis, ex eodem S. Cypriano, nempe quod
per cælum intelligitur spiritus, seu ratio, & portio ho-
minis superioris: quia cælestia diligere solet: per terram ca-
ro, & corpus, & sensus accipiuntur, quia ordinariè terram
diligant: Unde erit petitio, quod ita caro obediat Deo,
sicut spiritus solet illi obtemperare.

Num. 22. Verba hujus petitionis exprimit illam partem ora-

tionis, quæ dicitur gratiarum actio: resp. exprimit: Quia
cum petimus Dei fieri omnibus voluntatem, declaramus
nos valde cupere, ut hæc voluntas ab omnibus non solum
colatur, & honoretur, sed etiam, ut adimpleatur. Hoc autè
est summis laudibus illam celebrare, nec non omnia illius
opera iustissima æstimare, illamque omnis bonitatis fon-
tem, à qua non nisi bona proveniunt, confiteri, quod gra-
tiarum actionis officium est.

Quid faciendum, quando iustitia divinæ voluntatis
nobis ignota est? Respondeo. Ait Catechismus. Omni am-
biguitate, & hæsitante de Dei bonitate reiecta cum
humilitate ad illud Apostoli confugiendum, *investiga-
biles via ejus.*

Petimus hic perfectam obedientiam erga Dei volun-
tatem? Ref. Petimus quia talis in Cælo est.

Qualis est obedientia, & subiectio beatorum divinæ
voluntati? Ref. Ait Car. primò illi sponte, & voluntatiè, &
summo eum affectu, & voluptate obediant Deo: secundò
obediunt omnes, nullo penitus excepto: tertio, obediunt
semper, & in sæcula sæculorum: & talis obedientia in
nobis desideratur.

Voluntas Dei est à nobis facienda propter æternæ vitæ
retributionem? Resp. Ait Catechismus. Etiam si possumus
in obediendo divinæ voluntati æternam sperare retribu-
tionem, tamen, & hæc quoque spes in divinam volun-
tatem est referenda: nempe, ut nos idè operemur, quia
Dei voluntas est, ut talem spem habeamus, cum amori, &
obedientiæ nostræ mercedem æternam beatitudinem pro-
pulerit.

Si quis obediat Deo, & diligat illum non propter præ-
mium ab ipso promissum: sed tantum ex charitate, &
pietate nihil spectans nisi divinam bonitatem, atque iusti-
tiam, talis obedientia perfectior erit? Respondeo. Ait
Catec. Erit perfectior, & talem habent beati, & illam in
hæc petitione desideramus illis verbis, *Sicut in celo, &
in terra.*

*Ibidem.**Num. 19.**etc.**Ibidem.**Num. 20.**& 12.**Num. 20.**& 21.*

De usu huius petitionis. Cap. VI.

Num. 13.

Fideles, quid debent facere, ut bene utantur hac petitione? Res. Aut Cat. sequentia.

Ibidem.

Primo debent sibi continuo ante oculos ponere infinitam bonitatem, atque iustitiam divinæ voluntatis.

Secundo considerare vim nostræ cupiditatis divinæ voluntati repugnantem, quæ in natura nostra insita est, per quam in Deo faciendâ voluntate vincimur à naturis omnibus de quibus scriptum est, *omnia servantur tibi*, & sumus adeo imbecilles, ut nullum opus Deo gratum non modo non percipere, sed instituire quidem possimus, nisi Dei adiutorio sublevarer.

Ibidem.

Tertio, Ex hac consideratione debemus induci, ut demisso, & humili animo in hac pronuncianda petitione nos frequentissime exercemus.

Ibidem.

quarto, debemus summo affectu desiderare, ut Deo perfectissime obediamus semper in viis Domini ambulantes, cuiusque præcepta observantes, nihil animo agitantes, vel actione suscipientes, quod divinæ voluntati conformem non sit.

Num. 14.

quinto, Debemus in simplici, & absoluta Dei voluntate conquiescere.

Ibidem.

Sexto, Nostrum iudicium debemus subicere Dei voluntati, qui nobis melius consultit, quam ipsi optare possimus.

Ibidem.

Septimo, Certo statuerendum est, nihil sine Dei voluntate, quæ summa omnium ratio, & regula est, nobis accidere posse: ideoque non debere nos gravius commoveri, sed iniuncto animo esse, si quid adversum, vel molestum nobis contingere videatur.

Num. 14.

Octavo, qui arbitrat, se inferiori loco esse, quam dignitas postulet, debet æquo animo ferre conditionem suam, ordinem suum non deserere: manere in ea vocatione, in qua vocatus est: omnia ad beneplacitum divinæ voluntatis referendo.

Ibidem.

Nono, Si angustia rei familiaris, si corporis valetudine, si persecutionibus, si aliis molestiis & langoribus premimur, omnia de manu Domini sunt accipiendâ, dicentes cum beato Iob *Sicut Domino placuit, ita factum est. sit nomen Domini benedictum.*

Decimo, Si prospera, & optata nobis contingant, omnia à Deo sunt acceptanda, & ideo gratiæ illi agendæ, & occasio promptius obediendi, & magis, amandî sumenda est.

Num. 12.

Motiva ad obediendum Deo.

Num. 1.

Quibus motivis homo potest induci ad obediendum in omnibus Deo? Resp. sequentibus.

Num. 22.

Primo. Iustissimum est, ut Dei voluntas in omnibus fiat.

Num. 23.

Secundo Omnes creaturæ irrationales Deo obediunt, & homo magis ad hoc obligatus est.

Ses. 6. c. 20.

Tertio. Necessarium est, omnino ad salutem obedire præceptis Dei, & Ecclesiæ.

Num. 13.

Quarto. *Servire Deo, & illi obedire, regnare est.*

Ibidem.

quinto. Christus dixit *Quicumque facerit voluntatem Patris mei, qui in Cælis est, ipse meus frater, & soror & mater est*: id est cum illo sum omnibus amoris, & benevolentia vinculis conjunctissimus.

Num. 8.

Sexto. Sola hac obedientia infirmitas arbitrij, & miseria hominis sanari potest.

Ses. 6. c. 16.

Septimo. Hac obedientia meream vitam æternam.

Num. 13.

Octavo. Exempla omnium sanctorum ad illam nos provocant.

Num. 8.

Nono *Christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.*

Num. 13.

Decimo. Inobedientia Luciferi, Adam, & aliorum, inexplicabilem malorum causâ fuit.

Cap. 9.

Vndecimo voluntas Dei ipsamque iustitiam, & prima regula omnium actuum nostrorum est.

Num. 14.

Duodecimo Deus Pater auster est, ideo ejus voluntas ad benefaciendum nobis promptissima est: Demum S. Augustinus ait: *voluntas Dei recta est: tua autem curva. Illa non est curvanda ad tuam: sed tua corrigenda ad illam.*

DOCTRINA
CATECHISMI
ROMANI.

In IV. Orat. Dom. petitionem.

Quamnam est materia hujus tractationis? Resp. Quarta petitio, in qua bona temporalia à Deo postulamur.

Quis ordo inter hanc, & priores petitiones? Respon. Aut Catec. Habet hunc ordinem præcatio Dominica ut postulationem rerum divinarum consequatur eorum rerum petitio, quæ ad corpus, & ad hanc vitam tuendam pertinent Nam ut ad Deum tanquam ad ultimum finem referuntur homines, sic humanæ vitæ bona ad divina eadem ratione dirigitur.

Quæ divisio tractationis faciendæ? Respon. Potest dividi in capita sequentia.

Primum. De vita corporis, & de rebus illis necessariis.

Secundum. De vita animæ, & de bonis ad illam requisitis.

Tertium. De quarta petitione.

Quartum. De explicatione verborum.

Quintum. De usu hujus petitionis.

De vita corporis humani. Cap. 1.

Quid de corpore hominis considerandum? Respon. Primo, de fine corporis humani: Secundo, de ritu, & operationibus illius: Tertio, de bonis ad hanc vitam requisitis: Quarto, de bono usu dictorum bonorum.

De fine

De fine, & vi a corporis humani. Num. 1.

Quis est finis corporis humani? Resp. Est esse instrumentum animæ ad servendum Deo, & ad alia multa virtutum opera exercenda.

Corporis datum est homini, ut in orio vivat? Resp. Non, sed ad laborem est destinatum.

Homo potestne quiescere in voluptatibus corporis? Resp. Non, sed totus homo, & totum hominis corpus ad Deum, & ad virtutem est referendum.

Homo debet utri corpore ad glorificandum Deum? Resp. Omnino.

Qua ratione hoc debet præstare? Resp. Oculis debet uti ad inspicienda opera, & Beneficia Dei, ut inde sumat occasionem Deum glorificandi: Item debet oculis inspicere imagines sacras: Item legere sacram scripturam, ut inde Dei obtineat cognitionem: Item inspicere illa omnia, quæ ad actionem corporis valent pervenire: Auribus utendum est ad audiendum verbum Dei; quo homo ad cultum Dei directus est: Item ad audienda seniorum, & majorum consilia, & monitiones. Lingua homo debet uti ad laudandum Deum, & proximum in via virtutis diligendum: Manus ad omnia opera virtutum efficienda data sunt: Pedes ad peregrinationem: & translationem virtuosam de loco ad locum deserviunt: Totum corpus jejuniis, abstinentiis, vigiliis, aliisque multis Deo deservit.

Quænam debent esse operationes corporis humani? Resp. Exercere se in cultu Dei, & in aliis virtuosis operationibus, secundum quod ab anima illi præscriptum sit.

Potest has operationes præstare sine vita? Resp. Impossibile est.

Potest habere, & conservare vitam sine adminiculo rerum externarum? Resp. Non potest.

De bonis externis ad vitam corporis necessariis.

Num. 3.

Quæ bona ad vitam corporis postri necessaria sunt? Resp. Totus mundus corporeus.

Quomodo totus mundus vitæ corporis deservit? Respond. Notum omnibus est quod omnes cæli, omnia elementa, lapides, herbe, plantæ, & animalia ad vitam

L 1

corporis nostri tuendam deseruiant.

*Ex Sancto
Ambr. de
Arca Noe,
Num. 5.*

Totus mundus corporeus ad corpus hominis est ordinatus? Respond. Deus totum mundum corporeum ad hominis corpus ordinavit, hoc vero ad Dei cultum, & gloriam est ordinatum.

Corpus humanum eget aliis corporibus ad se ordinatis? Res. Omnino.

De indigentia corporis ante peccatum & post peccatum.

Num. 4.

Ioan. 5.

Corps hominis habet eandem indigentiam post peccatum, quam habuit ante peccatum? Res. Valde diversa est indigentia.

Ibidem.

Quam indigentiam habuit corpus hominis in statu innocentie? Res. Cat. ita ait Et si in illo statu necesse habuisset adhibere cibum ad reficiendas vires, tamen non ei opus fuisset vestibis ad tegumentum, non tecto ad perfugium, non armis ad defensionem, non remediis ad valetudinem, non aliis multis quorum subsidio nos ad hanc naturæ imbecillitatem tuendam egemus: Satis tunc fuisset ad immortalem vitam ille fructus quem, felicissima vitæ arbor nullo hominis labore præbuisse.

Ibidem.

Homo in tantis paradisi deliciis futurus erat otiosus? Res. Ait Cat. Non, quia Deus hominem ad operandum in eo voluptatis domicilio collocarat: verum nulla opera tunc fuisset molesta, nullam officij genus tunc non iucundum fuisset. Homo etiam perpetuo ex cultura felicium hortorum tulisset suavissimos fructus, nec cum unquam opera, aut spes fessisset.

Num. 3.

Modo post peccatum quomodo res se habet? Res. Cat. ita ait.

Ibidem.

Primo, nunc fructu arboris vitæ privati sumus.
2. Nunc contra homines talis sententia prolata est: *Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vita tua: spinas, & tribulos germinabit tibi, & comedet herbas terra: in sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reverteris in terram, de qua sumptus es, quia pulvis es & in pulverem reverteris.* Itaque versa sunt omnia & mutata in deterrimam partem.

Ibidem.

3. Ait, Illud gravissimum est, quod maximos sumptus, summum laborem, ac sudorem sæpissimè nullus fructus

consequitur; cum fruges datæ in deterrimam segetem vel succrescenti agrestium herbarum asperitate opprimuntur, vel in nobis, vento, grandine, vel, rubigine perculsæ, & prostratæ intereunt: ut omnis anni labor, exiguo tempore aliqua cæli, vel terræ calamitate, recedat ad nihilum.

De difficultate acquirendi bona corpori necessaria.

Num. 5.

Modò adest magna difficultas obtinendi bona corpori necessaria? Res. Maxima.

Ibidem.

In quo hæc difficultas posita est? Res. Principè in sequentibus.

Primo Nunc homo multò pluribus eget bonis, quàm ante peccatum eguisset, ut dictum est.

*Num. 4. 5.
& 6.*

2. Modò operari multò difficultus homini est, quia sine sudore, & labore non sine necessaria autem corpori sine proprio labore nemo non obtinebit.

Ibidem.

3. Terra nunc multò minores, & pauciores fructus reddit, & majori tamen cultura eget, tribuloseque, & spinas germinare consuevit.

Ibid. nu. 5.

4. Fructus à terra datos sæpe aliqua extrinseca causa constituit, & auferit.

Ibidem.

Demum sola hominis opera sine Dei favore, atque benedictione vana, & inutilis est.

De causa tanta difficultatis; & de illius remedio.

Num. 6.

Quanam est causa tantæ jam dicte difficultatis? Res. Ait Cat. Hoc accidit immanitate nostrorum scelertum, nostræque culpa in has miseras, & angustias incidimus, quia Deus iuste à nobis averfus nostris inimicè benedicite operibus, sed horrenda manet sententia quam de nobis, ut dictum est, pronuciavit, *in sudore vultus tui vesceris pane tuo.*

Num. 6.

Quodnam harum miserarum remedium? Res. Vnicum est quòd Deus benedicat nobis, nostrisque operibus, quia Deus est ille qui dat incrementum, & cum aperit manum suam implet omne animal benedictione.

Ibidem.

Quoniam medio hæc à Deo obtinetur benedictio? Res. Hamili, & devota petitione, ut in filio prodigo aperte significatum est.

Num. 7.

De bono usu temporalium. Num. 7.

Nam. 12. **H**omo potest ne bene & male uti temporalibus ?
Resp. Ita est.

Petit. 1. Quis est bonus usus? *Resp.* ex Catechismo talis.
Num. 7. 1. Omnia bona de manu Dei sunt accipienda. Si quid

lucce sua sol, si quid sidera motu, & eusu profunt: si circumfusio hoc alimur aere: si terra frugum, & fructuum ubertate sustinet omnium vitam: si operâ magistratum quietis & tranquillitate fruimur: à Deo ista omnia sunt accipienda, quod si secunde causâ aliquid promebis efficiatur, illas tanquam Dei manus quibus nobis sua bona distribuat interpretari debemus.

Nam. 3. 2. In bonis temporalibus desiderandis, petendis, utendis maxime curandum est, ne à Dei prescriptione ulla ex parte discedamus.

Ibidem. 3. *Alt. Cat.* Si quis terrena desideret, & petat eo animo, ut illa omnino bona exstimer, & in illis tanquam in optato sine comquiescens nihil præterea requirat, neque illorum usum ad Deum tulerat, iste nec bene desiderat, nec bene petit, nec bene utitur.

Ibidem. Quarto, S. Augustinus ait. *Non petimus temporalia hac tanquam bona nostra: sed tanquam necessaria nostra, id est non illa desideramus, ut in illis quiescamus, sed ut per illa ad Deum tendamus, cum ad hoc nobis necessaria sint.*

Ibidem. Quinto, ait *Catec.* Omnia, quæ spectant ad usus vitæ necessarios, ad Dei gloriam referenda sunt ex Apostolo, qui ait: *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.*

Nam. 6. Sexto, ait. Si desint temporalia: Si labor requiritur in illis comparandis, homines debent cogitare, sua culpa in has miseras, & angustias incidisse.

Ibidem. Septimo, ait. Homines cogitare debent: Desudandum quidem, & elaborandum nobis esse in parandis iis, quæ ad vivendum vitæ necessaria: verumtamen nisi laboribus nostris benedixerit Deus, fallacem, & inanem fore omnem nostrum conatum.

Num. 1. Octavo, ait. Ad vitæ tempore pertinere, ut non abundantem, nec exquisitam ciborum, ac vestium copiam, sed ne-

cessariam, ac simplicem appetamus, juxta illud Apostoli: *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus.*

Nonò, ait bona ad vitam necessaria debent accipi non aliena, sed nostra, *id est*, à nobis sunt accipientia, non injuria, fraude, aut furto, sed proprio labore, & industria.

Decimo, ait. *Quæ nobis malis artibus conciliamus, non nostra sunt, sed aliena, scilicetque illorum calamitosa est vel adeptio, vel possessio, vel certe factura.* Contra verò honestis ab laboriosis piorum hominum lucris tranquillitas inest & magna felicitas, juxta illud Prophetæ, *labores manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, & benè tibi erit.*

Undecimo, iis, qui justo labore victum quaerunt, fructum suæ benignitatis pollicetur Deus, Deut. 28. *Emittet Dominus benedictionem super cellaria tua, & super omnia opera manuum tuarum, benedicetque tibi.*

Duodecimo, ait. Bona mens à Deo petenda, & desideranda, ut rectè patris, rectè ac prudenter uti possimus.

Decimotertio, ait, divites meminerint facultates suas & copias Deo acceptas referre; cogitentque, se idem eo illis bonis esse cumularos, ut illa distribuant indigentibus, ideo disceant, non sublimè sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abundè ad fruendum. Alia de bonis temporalibus, & de usu illorum dicta sunt præcepto septimo.

De vita animæ. Cap. 11.

Quænam de vita animæ consideranda? Respondeo. Primo, quid sit anima. Secundo, finis illius. Tertio, operationes ad finem. Quarto, vita ad operandam. Quinto, bona necessaria ad vitam. Sexto, ulus dictorum bonorum.

Quid est anima? *Resp.* Est pars hominis dignior ad servandum destinata vel sic. *Est illud, quo homo vivit, & operatur.*

Quis finis animæ? *Resp.* Gloria Dei, Christi, nec non vitæ beata.

Quæ sunt media ad dictum finem obtinendum? *Resp.* Duo Primum est, debitus cultus Deo. Secundum meritum vitæ

*2. Tim. 6.**Num. 12.**Ibidem.**Ibidem.**Ibidem.**Num. 13.**Num. 13.**1. Tim. 6.**Ex art. 1. 1**Num. 19.**Ex s. 7.**Cap. 7.**Ex Cor. 1.**s. 4. & 6.*

eternæ. Ad hæc autem obtinenda medium necessarium est. S. Evangelium, nempe obedire illi, & fervare illius præcepta.

Arg. ss. 4. Cap. 1.

Quæ sunt animæ operationes? Res. Illæ quæ ab Evangelio præscriptæ sunt, quæ ad quatuor capita reducuntur, nempe ad Symbolum, ad Sacramenta, ad Decalogum, & ad orationem Dominicalem.

Arg. ibid. Ex Cat. in Prefat. Num. 12.

Quid est vita animæ? Res. Est facultas exercendi operationes illas, quæ à S. Evangelio præscriptæ sunt.

Num. 2. & 3. per. 3. n. 3. Cte.

De bonis animæ ad operandum necessarijs. Num. 2.

Anima potest ne juxta finem suum operari absque adminiculo bonorum externorum? Res. Non potest.

Nonne habet intellectum ad cognoscendum Deum & voluntatem ad illum diligendum: & item naturam, quæ animam dirigit, & impellit ad congruas hominis operationes exercendas? Res. Habet, sed per peccatum valde deteriora sunt, & homo ad peccandū proclivis factus est.

Ex. nu. 1. Cte.

Deus providit animæ opportuna ad operandum? Res. Sapientissimè providit.

Ex. S. Amb. de arca, & Noe.

Quæ sunt ista? Res. Potest dici sequentia.

Primo, Omnia corpora ordinavit ad corpus hominis, hoc autem ad animam ordinatum est, ut esset instrumentum, quo illa uteretur ad suas operationes exercendas.

Rom. 1. Ex cap. 3.

2. Totus mundus adjuvat animam ut Dei potentiam, sapientiam, & bonitatem cognoscat. Invisibilia enim Dei per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur.

Num. 3. Ex Decal. & sess. 6. Cte.

3. Deus dedit animæ legem naturæ, legem scripturam, & legem gratiæ, quibus anima completè ad operationes suas dirigeretur.

Ex sess. 4. Cte. Catec. hic n. 18.

4. Sacra scriptura proponit, & explicat animæ omnia opera Dei: Item docet illam multis modis omnia opera virtutum, confert illi verbum Dei in suavissimum panem, & animæ cibum.

hic n. 19.

5. Vita Christi plena inexplicabilibus mysterijs est veluti Paradisus animæ, in quo illa potest meditatione, & contemplatione maxime deliciari, & aliquo modo idem est de vita B. Virginis, atque Sanctorum.

Catec. de,

6. Deus proponit animæ, Septem sacramenta, quibus

vita spiritualis producitur, atque nutritur. Baptismus enim dat natiuitatem. Confirmatio augmenta gratiæ. Eucharistia cibum. Penitentia medicinam. Extrema unctio, vires debilitatas restituit. Ordo dat Magistratus. Matrimonium legitimam prolem.

Sacram. in genere. Num. 20.

7. Deus animæ dedit excellentissimum Mysterium Sacrificiū.

De Sacram. Euchar. Sess. 3. c. 7.

8. Deus per virtutes Theologicas seipsum communicat animæ donans per fidem sapientiam suam, per spem potentiam, per charitatem suam bonitatem. Per virtutes verò morales, & per dona Spiritus sancti animam ornat, perficit, & ad operandum habilem reddit.

Petit. 1. Num. 7.

9. Dar Magistratus seculares, & Ecclesiasticos, item Angelos quibus homo ad bonè, & virtuosè, & pacificè, ac iucundè vivendum directus est.

Art. 1. n. 12.

10. Dar naturam qua movetur, & impellitur ad operationes naturales.

Sess. 6. c. 7.

11. Dar gratiam, qua natura sanatur, perficitur, & homo ad finem, & ad operationes supernaturales est elevatus.

Art. 6.

12. Dar Ecclesiam à Christo edificatam, inexplicabilibus privilegijs decoratam, in qua homines membra Christi effecta sunt.

Sess. 6. c. 3. Cte.

13. Merita Christi animæ multis modis communicata sunt.

Art. 9.

14. In Ecclesia datur Communio Sanctorum, in qua thesaurus inexplicabilis fundatus est.

15. Deus aliunde effudit Spiritum sanctum in Ecclesiam, qui docet illam omnem veritatem, & est principium omnis vitæ & sanctitatis.

Denique inexplicabilia sunt bona, quæ à Deo animæ ad bonè, beatèque vivendum data sunt.

De usu horum bonorum. Num. 3.

Deus adjuvatne hominem ad usum horum bonorum? Res. Adjuvat & impellit.

Ex nu. 22. Sess. 6. c. 4.

Homo potestne divinæ motioni dissentire si velit? Res. Ex libero arbitrio potest.

Quis est bonus usus dictorum? Res. Bonus usus consistit in hoc, ut fideles illis utantur ad finem, & ad operationes quæ ab Evangelio illis præscriptæ sunt.

De quarta petitione. Cap. 111.

- Num. 3.** **Q**uamnam est quarta petitio? Resp. Hæc: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.*
- Q**uæ materia illius? Resp. Omnia omnino bona tum animæ, tum corporis, quæ ad bonè, beatèque vivendum sunt necessaria, vel utilia, vel opportuna, non solum sibi, sed omnibus hominibus, qui in mundo sunt.
- Uidem.** Quare sunt remedia? Resp. Quia sunt illud, quod petimus. Licetne Christianis hominibus à Deo petere terrena hujus vitæ bona? Respondeo. Ait Catechif. Ex communi Patrum sententia, & ex sacris Scripturis licet, si recta ratione fiat.
- Num. 9.** Petimus hoc loco bonum usum dictorum bonorum? Resp. Omnino.
- Num. 12.** Quæ forma, & qui modus petendi? Resp. Cat. ita illam declarat.
- Nu. 3. v. 1.** Primò, ait. Petitio harum rerum ad præscriptum divinæ voluntatis est referenda. Ideò enim statim post illam postulationem, *Fiat voluntas tua*: sequitur hæc: *Panem nostrum*, &c. In qua bona temporalia postulam.
- Num. 1. 1. 2.** Secundò, ait, Dicta bona licet petere & desiderare, quatenus sunt necessaria, vel utilia ad gloriam Dei, vel nostram salutem consequendam, & non alter.
- Num. 4. 2.** Tertiò, ait, Petens hæc bona debet exitum sui desiderii, ac petitionis divinæ committere voluntati, nempe, ut illa si placet, concedat: si non placet, neget. Quod si concedantur, gratias agere: si non dentur, sibi persuadere, nec salutare illud esse, nec utile, quod pijs à Deo negatur, cui magis curæ est nostra salus quam nobis ipsi.
- Num. 11.** Quarto, Petitio debet esse cum spe obtinendi, si ita expedit, & cum voluntate, & animo gratias agendi, & bene utendi, si obtineat.
- Num. 14.** Quintò, Hac petitione debemus recognoscere Deum omnium dictorum bonorum benignum autorem, atque datorem.
- Num. 16.** Quis finis hujus petitionis? Resp. Primò impetrare sibi, ac toti mundo. Secundò, Deo pro impetratis gratias agere. Tertiò, bonè uti bonis à Deo datis.

de explicatione verborum.

Caput IV.

Quot particulae, sunt in hac petitione? Resp. Sex, prima. *Panem*. 2. *Nostrum*. 3. *Quotidianum*. 4. *Da*. 5. *Nobis*. 6. *Hodie*.

Quis finis illarum? Resp. Explicare, quid petamus, & quomodo petamus.

Quid significat hæc vox; *panis*? Resp. ait Cat. in divinis litteris, Panis nomine multa significantur, sed illa duo præcipuè. Primum, quidquid in victu, cæterisque rebus ad corpus vitamque tuendam adhibemus. Deinde quidquid nobis ad spiritus, & animæ vitam, ad salutem Dei munere tributum est.

Hæc vox *panis* significat aliquid in particulari? Resp. Ait Catech. significat frequentia.

Primò, Omnia vitæ corporalis subsidia, & vestes ad tegendum & cibum ad vescendum, sive panis is sit, sive caro, sive piscis, sive quodcumque aliud: item domos ad habitandum, medicinam ad sanitatem, arma ad defensionem, & alia his similia.

Secundò, ait Panis significat verbum Dei quod est cibus animæ, juxta illud: *Non in solo pane*, scilicet materiali, *vivis homo*, sed de omni verbo, quod procedit de ore Dei.

Tertiò, Christus est panis, & cibus animæ, quia intellectus noster pascitur meditando vitam Christi: & merita ipsius, Cœnam, & Conjuvium magnum animæ parant.

Quartò, Eucharistia verè animæ panis est, & ita à Christo appellatur, & Christus huic panem cœlestem dedit nobis ad vescendum.

Quid significat hæc vox, *Nostrum*? Resp. Ait Catechismus.

Primò dicitur, *Nostrum*, quia nobis necessarius est: quia ait Propheta, omnia à te expectant, ut des illis escam, & c.

Secundò, dicitur, *Nostrum*, quia nobis illum operta nostra parare sine Deo possumus.

Tertiò ait, dicitur, *Nostrum*, ad significandum, quod à nobis jure est acquirendus, non iniuria, fraude, aut furto parandus: & quod panis alienus est dimittendus & quod

non in otio, sed in laboribus, bonis artibus vita nostra est transigenda.

Quid explicat hæc vox *Quotidianum*? Resp. Ait Catechismus.

Num. 4.

Primò. Declarat patrimoniam, & frugalitatem circa bona temporalia, dum postulamus non exquisitissima ciborum, & vinorum genera: sed illa, quæ communia, & quotidiana sunt, & quæ necessitati satisfaciunt.

Ibidem.

2. Ostendit horum bonorum desiderium moderatum esse debere, dum provisio corporalium bonorum petitur non ad annos, vel menses, sed ad dies, juxta illud, sufficit dici malitia sua.

Ibidem.

3. Dicitur panis quotidianus, quia vescimur eo ad reficiendum vitalem humorem, qui quotidie consumitur vi naturalis coloris.

Ibidem.

4. Dicitur etiam quotidianus ad declarandum, quod quotidie, assidue debemus illud petere, ut continuo in hac consuetudine amandi, & colendi Deum retineamur.

Num. 4.

Quid significat dictio, *Da*? Resp. Deum recognoscendum authorem omnium bonorum, qui cum aperit manus suas implet omne animal benedictione, in cujus manu sunt omnia. Nam unius Dei nutu cuncta distribuuntur, conservantur, & augentur, & falsissimum est Satanæ dicere cui volo do illa. Item vox, *Da*, significat nos tantum desiderare panem, sed illum concupiscere de manu Dei, quia se valde salubris, & salutaris erit ut animæ, & corpori proficit.

Num. 16.

Quid declarat vox, *Nobis*? Resp. Ait Catech. Non dicit, *mihi*, sed, *Nobis*, ad significandum, quod panem pro omnibus postulamus. Item, quod panis nobis à Deo concessus ideo nobis datus est, ut illum cum aliis quoque communicemus.

Num. 17.

Quid significat verbum *Hodie*? Resp. Ait Catech. Hæc vox admonet nos nostræ infirmitatis, nempe, quodcum Deus iusserit, ut quotidie panem ab ipso petamus, declarat non esse sine ipso, in nostra potestate, ut saltem per diem panem nobis obtineamus, quantum igitur minus poterimus illum ex nobis ipsis menses & annos comparare? Item ostendit iustà de causâ petendus quotidie panis, quia

in singulis diebus illo egemus.

Eucharistia dicitur panis quotidianus? Resp. Ait Catech. Dicitur primò quia ab Ecclesia quotidie in Missa offertur Deo, & datur pie, sanctèque postulantiibus. Secundo, quia quotidie sumenda est, qui sententiæ longè intervallo salutaribus his animæ epulis veli oportere? Resp. Ait cum S. Ambrosio opponendum. Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis? Accipe quotidie quod quotidie tibi proficit. Sic vive, ut quotidie merearis accipere.

Num. 1. 1.

Ibidem.

De usu, & fructu hujus Petitionis. Cap. V.

IN quo consistit bonus usus hujus petitionis? Resp. In hoc, quod per illam desiderium, affectus, spes, postulatio nostra circa bona temporalia secundum virtutem moderata sint.

Num. 3.

Num. 7.

Quia ratione hæc fiet moderatio? Resp. Catech. doceat sequentibus.

Primò. Persuadendum nobis est, esse penè res innumerabiles, quæ si nobis desint vel vitam amittimus, vel agimus insuavem.

2. Considerandum, quàm maxima sit indigentia nostra post peccatum primi parentis, tam quoad corpus, quàm quoad animam.

Num. 4. & 5.

Num. 6.

3. Infirmitas nostra examinanda, qui sine Deo nullo modo res ad vitam necessarias parare possumus.

4. Quod à solo Deo ista bona sunt expectanda.

1b. & n. 7.

Num. 12.

5. Quod Deus est paratissimus dare cum expedit, si debito modo petantur.

6. Quod solus Deus cognoscit, quando, & quomodo ista bona nobis profutura sint.

Num. 7.

7. Quod est liberalissimus in illis concedendis ex sua paterna providentia.

Num. 6.

8. Quod culpa hominum sit, ut in illis concedendis manus Dei contracta sit.

Ibidem.

9. Quod iustè Deus manum contrahit, cum homines, vel inordinate hæc bona diligunt: vel vitiose, & luxuriose illis abutuntur: vel illi à Deo non recognos-

contant illi gratias non agunt: aut convenienter illa non petunt.

Num. 3. 10. Homines debere summa cura studere, ut animum suum juxta præscriptum divinæ voluntatis componant in desiderandis, sperandis, petendis, atque utendis iis bonis quæ à Deo sic postulantur.

Na. 1. 2. 3. 11. Præcipue recta intentio procuranda, ut omni ad Dei gloriam referantur.

12. Maxima indigentia horum bonorum nos ad humilitatem inducere debet.

Ibidem. 13. Idem efficere debet infirmitas nostra ad illa ex nobis ipsis comparanda.

14. Nostra indigentia, & infirmitas debet nos impellere, ut dicta à Deo petamus.

Num. 7. 15. Iustissimum est, ut de acceptis gratiæ agantur, ac referantur.

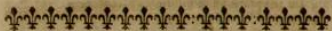
16. Exemplum Christi, B. Virginis, atque Sanctorum ita faciendum esse docent.

17. Veilissimum est, si ita fiat, quia bona de manu Dei accepta magis jucunda, & salubria, & salutaria sunt.

18. Iustum est, ut cum petitione nostros quoque conjugamus labores, quia ad otium vita homini data non est.

19. Maximè jucundum est, ut bene partis & de paternâ Dei manu datis.

20. Facillima res est, tam brevis, & iusta, & necessaria & virtuosa petitio: ideo, & quotidie & devotè pro nobis, & pro toto mundo ista bona petenda sunt.

DOCTRINA
CATECHISMI
ROMANI.

In quintam Orat. Dom. petitionem.

UO continet quinta petitio? Ref. Ait. Cat. Summam quandam eorum bonorum, quibus per Iesum Christum cumulatum est humanum genus.

Part. 4. ca. 14. v. 2.

Quomodo est hæc summa? Resp. Ait. Catechif. Inexplicabile mysterium Passionis Christi.

Qua ratione? Respond. Ait. Quia etsi multa infinitam Dei potentiam cum pari sapientia ac bonitate conjunctam significent, ita ut quocunque oculos cogitationemve converteris certissima signa immensæ Dei potestatis, ac benignitatis occurrant: nihil profecto est: quod suam ejus amorem, & admirabilem in nos charitatem declaret, quam Christi passionis mysterium.

Num. 1

Ibidem.

Quomodo passio Christi ad hanc pertinet petitionem? Ref. Ait. Cat. Quia remissio peccatorum, de qua hic agitur, est proprius effectus passionis Christi: juxta illud Esaiæ: 17 & 13 *Dimittetur iniquitas domus Jacob, & ipse omnis fructus, ut auferatur peccatum ejus.*

Num. 1.

Hæc petitio est accuratè ac diligenter explicanda? Ref. Ait. ita est, quia ad celestem vitam consequendam plurimum valere omnes intelligunt.

Ibidem.

Hæc tractat in quot capita dividenda? Ref. In sequentiâ Primum est, de peccato.
2. De remissione peccatorum.

3. De requisitis ad remissionem peccatorum.
4. De remissione injuriarum.
5. De explicatione hujus petitionis.
6. De usu hujus petitionis.

De peccato, Cap. I.

Ex Cat. in Pras. 9. 12. **C**atechismus quibus in locis agit de remissione peccatorum? Ref. In tribus potissimum, nempe in Article decimo, & in Sacramento Penitentia, & in hinc quinta petitione.

Num. 4. & seq. Qua ratione in illis habet tractationem? Resp. Homo circa hanc peccatorum remissionem tres actus elicere potest: & primus est fidei credendo ipsam remissionem; & de illo tractatur in Symbolo, in quo summa fidei contenta est. Secundus est spei, nempe sperare, & petere illam, & de hoc in presenti petitione dicendum est. Tertius est efficaciter dictam remissionem obtinere: & de hoc, ubi de Penitentia dicendum fuit.

Ibidem. Quznam hoc loco de peccato consideranda? Resp. Illa, quæ fidelem populum ad summopere desiderandam, & petendam remissionem peccatorum inducere possint.

Quæ sunt ista? Ref. Turpitudinis culpa, macula, reatus, & damna peccati; item consideratio, recordatio, confessio, & detestatio ditorum.

De turpitudine peccati. Num. 2.

Num. 6. **T**urpitudinis peccati est magna? Ref. Est maxima supra quam dici vel explicari potest.

Ibidem. Parochi debent illam explicare? Ref. Omnino quia ad expectandam remissionem peccati deservit.

Qua ratione poterit declarari? Ref. Catech. proponit quæ sequuntur.

Ibid. & 7. **P**rimo De Deo considerandum est, quod in ipso est infinita bonitas digna omni amore, summa majestas dignissima altissimo honore: alium dominium, & potestas cui convenit plena obedientia, atque subjectio demum ipse est, qui creavit nos, & omnia: à quo innumerabilia, & maxima continuo accipimus beneficia.

2. De nobis cogitandum, quod nihil sumus, nisi putida caro, nisi summa stultitia, & ideo summa ignorantia est, si Deum summum bonum, & benefactorem offendamus.

Num. 7. **T**ertio, De diabolo considerandum, quod princeps sit tenebrarum, & rex super omnes filios superbiae, suaque illos opprimat tyrannide, illisque tanquam hostis accerrimus crudelissimè dominetur.

Ibidem. 4. De peccato, quod sit alienatio à Deo summo bono, Patre nostro, Creatore, benefactore.

Num. 11. 5. Peccatum est abjectio divinx obedientia, conformitatis, & resignationis à Dei voluntate.

6. Peccatum est contemptus Dei, quia dimittitur, & repudiatur ipse ut alia ab ipso obtineatur.

Num. 11. 7. Est perturbatio ordinis divinx sapientia, quia confundit ordinem rebus à Deo datum, quantum est situm in nobis.

8. Est repugnantia, & plena contrarietas voluntatis humane cum voluntate Dei.

Num. 11. 9. Est actio hominis, qua Dei majestas offenditur, ac violatur.

Num. 7. 10. Peccatum non solum est alienatio à Deo, sed etiam est quædam rebellio ab ejus dominio, & imperio, quantum in nobis est, quia nolumus illi parere.

Ibidem. 11. Non rebellio tantum, sed rebellio ad inimicos capitalissimos Dei, & nostri, nempe demones: unde peccatum vera & aperta hominis dementia est.

Num. 8. 12. Non solum peccator sit rebellis Deo, sed etiam bellum contra Deum gerit, quia sceleribus incredibiliter illum offendit, ut supra de Penitentia dictum fuit.

Ibidem. 13. Peccatum est odium Dei, quia peccando quis vult Deo inferre offensam, & malum.

Ibidem. 14. Sicut peccator bellum gerit contra Deum, ita, & Deus contra illum, quia ita Dei persequitur semper peccatum, sicut umbra corpus.

Ibidem. 15. Peccatores assimilantur claudis, surdis, mutis, excæcis, & omnibus membris captis.

Ibidem. Demum ait, actio peccati transit, sed remanet culpa, macula, & reatus illius. Et ex his licet considerare, quam maxima in peccato deformitas sit.

De malis, quæ peccatum consequuntur.

Num. 3.

Expediit neconsiderare mala quæ peccatum consequi solent? Ref. ait Cat. Omnino, quia hinc mihi u. movent 3.

eor hominis, turpitu do peccati, & rupta fœdera charitatis qua tanquam amabiliſſimo nodo parenti Deo ſpiritus noſter adſtringitur, ſaltem moveant calamitates, & ætumnæ, in quas per peccatum incidimus.

Quæ ſunt iſta mala? Reſp. Catechiſmus enumerat ſequentia.

Num. 8.

Primò ait Sanctitas animæ, quam Chriſto deſponſatam eſſe ſcimus, violatur.

Ibidem.

Secundò. Profanum ſit templum Domini, & Spiritus ſancti, de quo ſcriptum eſt, quod ſi quis illud violaverit, diſperdet illum Deus.

Ibidem.

Tertiò, ait innumeraſſima ſunt mala, quæ peccatum invexit in hominem; ita ut tunc infinita peſtis à Davide ſit appellatam his verbis; *Non eſt ſanitas in carne mea à facie iræ tuæ, non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum, id eſt,* tanta eſt vis plagæ peccati, ut nullam hominis partem ſuo peſſifero veneno intactam relinquat.

Ibidem.

Quartò, ait venenum peccati pervadit uſque ad oſſa ex Propheta; quia etiam rationem & voluntatem, quæ ſunt veluti oſſa animæ, *id eſt,* partes illius maxime ſolidæ inſicit.

Ibidem.

Quintò peccatum privat totum hominem ſanitate, & aggravat illum inſenſitate, ideo peccatores claudi, ſordis, cæci, & muti, ut dictum eſt, in ſcriptura ſunt appellati.

Ibidem.

Sextò, ex Apotolo, ira, & indignatio, tribulatio, & anguſtia in omnem animam hominis operantis malum; & ex hoc infinita mala conſequentur.

Ibidem.

Septimò poſt peccatum culpa manet in voluntate, quæ eſt deformitas monſtruoſitas, obliquitas, & iniuſtitia, cum voluntati Dei contraria ſit.

Ibid. nu. 4.

Oſtavò, manet macula, tum quia anima recedendo à Deo, quia illius ſol eſt, ſit tenebroſa, triſtis, tum quia adhærendo rebus fœdis, & turpibus maculatur, ſordatur, contaminatur, deturpatur ab illis; juxta illud, qui tangit piecem, inquinabitur ab illa.

Ibidem.

Nonò. Manet reatus, *id eſt,* obligatio, & neceſſitas ſolvendi penas, quæ peccato debentur.

Ibidem.

Decimò. Per peccatum homo ſubiicit ſe crudeliſſimæ ſervituti

ſervituti diaboli, & privatur privilegiis, & bonis, quæ filius Dei conceſſa ſunt.

De peccato veniali. Num. 4.

Am dicta conveniunt peccato veniali? Reſpondeo, ſicut peccatum veniale dicitur leve peccatum, ita aliqua jam dicta non graviter, ſed leviter convenire illi dicendum eſt.

*Seſſ. 6. c. 11.
Cat. n. 14.
C. nu. 14.
C. nu. 5.*

Quenam eſt turpitu do peccati venialis: Reſpondeo, Hoc peccatum non eſt contra voluntatem Dei, ſed præter illam, *id eſt,* declinat quidem aliquantum ab eo, quod Deus vult, ſed tamen non facit contra voluntatem illius, ita non habet illam plenam rationem deſormitatis, quam habet mortale.

Ibidem.

Iuſti, & ſancti incidunt in hæc peccata venialia? Reſp.

Ibidem.

Ita aiunt Concilium, & Catech.

Quid de illo ait Concilium? Reſpond. Ait. Licet in hac mortali vita quantumvis ſancti, & iuſti in levia ſaltem, & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur peccata, quandoque cadant, non propterea deſinunt eſſe iuſti: Nam iuſtorum illa vox eſt humilis, & verax. *Dimitte nobis debita noſtra.*

Seſſ. 6. c. 12

Quid dicit Catechiſmus? Reſpondeo, Ait: Ex Mileviano Concilio habetur ſic: *Placuit, ut quicumque verba ipſa Dominica orationis, ubi dicimus, Dimitte nobis debita noſtra, ita voluit à ſanctis dici, ut humiliter non veraciter hoc dicatur: anathema ſit: Quis enim ſeriat orantem, & non hominibus, ſed ipſi Domino mentientem, qui labijs ſibi dicit dimitti velle, & corde dicit, quæ ſibi dimittantur debita non habere.*

Num. 5.

Ex dictis quid colligitur? Reſp. Primò, peccata venialia dici levia: Secundò, dici quotidiana, quia quotidie homines in illa incidunt. Tertiò, Quòd etiam iuſti quandoque in illa incurunt. Quartò quòd per illa non amittitur gratia & amicitia Dei: quinq, quòd dicantur venialia, quia faciliſſima ſunt ad imperandam veniam.

*Ibid. Con.
Catech.*

Sextò, quòd quotidie Deus pro illorum remiſſione non ſolum humiliter, ſed etiam veraciter etiam à iuſtis, & à ſanctis rogari debet.

M m

Num. 4. **F**ideles debent ne hoc loco considerare, quanta res sit remissio Peccatorum? Resp. Debent, quia ad recte petendum valde deservit.

Art. 10. de pen. n. 4. Hoc à Catech. est explicatum? Ref. Explicavit hoc articulo decimo, & illac lector est remittendus: ad quod etiam faciunt, quæ de Sacramento penitentiae dicta sunt, Estne aliquid modo de illa dicendum? Resp. Expedit duo nunc declarare, nempe quantopere desideranda sit hæc remissio, & quam a spes de illa concipienda sit.

Num. 1. & seq.

Fideles sumptopere debent hanc remissionem desiderare? Ref. Non potest explicari, quàm maximo affectu illam desiderare conveniens sit. Cum enim ex peccato infinita mala homini adveniant? ex remissione autem non solum mala à peccato provenientia auferantur: sed etiam bona dictis malis contraria conferuntur, desiderium autem de malo vitando, & bono obtinendo tantum esse debet, quantum est bonum, & malum dictum: sequuntur, quod desiderium de remissione peccatorum, si fieri possit infinitum esse debet.

Et. 4. Et. Fideles debent concipere magnam spem, hanc remissionem obtinendi? Resp. Debent, ea tamen conditione si ipsi faciunt, quod facere debent.

Quid debet fieri, ut remissio peccatorum obtineatur? Ref. Hoc explicabitur capitulo sequenti.

De requisitis ad remissionem peccatorum.

Num. 1. n. 4. & art. 10. **Q**uam requiruntur ad remissionem peccatorum? Ref. Quædam requiruntur primò ex parte Dei: secundò, ex parte Christi: tertio, ex parte Ecclesie: quarto, ex parte peccatoris.

Ex C. seq. 6. Ex C. art. 10. & hic. Quamnam ex parte Dei? Resp. Necessè est primò, quod Deus velit remittere peccata: cum enim peccatum sit offensa Dei, ad ipsum solum spectat remittere illam. Secundò, quod velit conferre peccatori gratiam suam, quia sine gratia Dei peccata remitti non possunt: tertio, quod determinet media, quibus gratia homini peccatori conferri possit.

Aug. 11. Deus vultne remittere peccata? Resp. Ait Catech. Sub hæc

petitione omnino illa est subiecta sententia, sic esse in nos affectum Deum, & ne vere penitentibus liberet ignoscat. Declarat enim quod Deus est nobis beneficentissimus parens, qui non modò possit, & velit omnia peccata condonare, sed etiam impellit homines, ut à le veniam petant: & quibus verbis id faciunt, docet.

Deus vult hominibus gratiam suam conferre? Ref. Ait Catech. Ex dictis nemini dubium esse potest, quum ipsemet Deo auctore, in nostra sit peccatare nobis illius gratiam conciliare.

Deus determinavit media, quibus gratiam ipsius obtineremus? Resp. determinavit, & primam, ac principale est meritum passionis Christi, sine qua nemo unquam veniam peccatorum, aut gratiam Dei impetravit: Aliud sunt Sacramenta, quibus meritum passionis Christi hominibus communicatur.

Quid fecit Christus pro remissione peccatorum? Respondeo, primò in sua sanctissima passione, à quo omnium merendi, tum satisfaciendi jus, & ratio tanquam ex fonte profluxit: Deo Patri pro peccatis nostris satisfecit: gratiamque suam nobis promeruit. Secundò, Sacramenta instituit, ad quæ si realiter, vel saltem studio, ac desiderio, accesse laus: primum illud à Christo in Cruce persoluit: nobis communicatur, ita ut nobis imperet, & efficiat, ut nostra peccata remittantur. Tertio, Ecclesie dedit: potestatem Sacramenta administrandi, item peccata remittendi.

Quid facit Ecclesia? Resp. Ministrat Sacramenta, & potestatem sibi tradita peccata remittit.

Quid debent facere peccatores pro remissione peccatorum tum petenda, tum obtinenda? Ref. Ait Catechissimus sequentia.

Primò, debent peccata sua in memoriam, & recordationem revocare.

Secundò, turpitudinem, & fedritatem, & damna illorum considerare.

Tertio, Item maximam hominum in peccando indignitatem.

Quartò, inexplicabilis offensa Deo facta à peccatore consideranda est.

- Ibidem.* Quinto, Contritio, dolor, & detestatio de peccato habenda.
Num. 10. 11. Sexto, spes venit à Deo impetranda obtinenda.
Num. 1. Septimo, Recursus ad misericordiam Dei pro venia humiliter impetranda.
Ibidem. Octavo, Recursus ad meritum passionis Christi, ut per illud iustitiae Dei, cuius est retinentissimus Deus, satisfaciatur.
Ibidem. Nonò, Accessus ad Sacramenta, saltem desiderio, ut per illa meritum Christi nobis applicatum sit.
Ibidem. Decimo, Hoc meritum nobis communicatum offerre divinae iustitiae, ut sic satisfacta pro offensa; plenam nobis peccatorum tribuat remissionem.
Num. 15. Undecimo, Peccata nostra debemus non excusare, sed accusare, & confiteri, & veniam postulare.
Num. 21. Duodecimo, In posterum cautio est adhibenda, ut occasionis peccatorum auferantur.
Num. 23. Decimo tertio, Remedia contra peccata, nempe Penitentiam, & Eucharistiam frequentet adhibenda.
Ibidem. Decimo quarto, Eleemosynae pro facultate faciendae, quia eleemosyna purgat peccata, & facit invenire misericordiam.
Ibidem. Decimo quinto, Demum oblivio iniuriarum, & bona voluntas erga eos, qui rem, vel exsultationem, seu famam, vel corpus suum, aut amicorum violaverit, seu offenderit ad obtinendam à Deo misericordiam, & remissionem peccatorum maxime potest.
De remissione iniuriarum.
Cap. IV.
Num. 17. **Q**uare hoc loco de remissione iniuriarum dicendum est? Resp. Quia Christus cum remissione peccatorum illam conjunxit.
Ex nu. 23. Quid est iniuria? Resp. est *dictum, vel factum contra jus in aliquem illatum.*
Ibidem. Quae materiae iniuriae? Resp. Materiae remotae sunt hae quae tuor anima, corpus, fama, & facultates: proxima est *dictum, vel factum, contra illa.*
Ibidem. Quae forma? Resp. Esse contra jus, & iustitiam.
Ibidem. Quis effectus? Resp. Offensa iniusta vel animae, vel corporis, vel famae, vel facultatum.

- Quod efficiens? Res. Ille, qui scienter afficit iniuria, seu *Ibidem.* iam dictis offendit.
 Iniuria quor modis fit? Res. Duobus, *ore, & opere, id Arg. ibid. est, dicto & facto.*
 Quod est contrarium iniuriae? Resp. Beneficium praecipue gratitiam, & sine obligatione. *Ex n. 23.*
 Iniuria fit Deo, & hominibus eadem ratione? Resp. Aliquo modo utraque iniuria dicit verbum vel factum contra jus, atque iustitiam illarum.
 Homo debet remittere iniurias, sicut & Deus remittit? *Num. 19.*
 Resp. Omnino.
 Quid facit Deus in remissione iniuriarum? Res. Primo, *Sess. 6. c. 7.* remittit peccatum, secundo confert gratiam.
 Debet hoc facere homo? Resp. Iustissimum est. *Num. 19. & 2. n. 17. & c.*
 Quos actus virtutis potest facere homo in remissione iniuriarum? Resp. Sequentes.
 Primus ex Catec. est oblivio iniuriarum, & pertinet ad cor: & per hunc adum raderis evellitur ex corde iniuria, & vindicta, & memoria illius. *Ibidem.*
 Secundus est remissio iniuriae, sive interna, sive externa: & haec potest fieri corde, ore, & opere. *Num. 23.*
 Tertius, est bona voluntas, seu amor erga illum, qui nos iniuria affecit. *Num. 37. & c.*
 Quartus est Beneficium operis collatum ei, à quo iniuria affecti somus. *Ibidem.*
 His actibus remittitur iniuria, & confertur gratia, seu beneficium? Res. Ita est, nam duo primi interne, externè remittunt iniuriam; tertius amorem, & quartus beneficium confertur ei cui iniuria remissa est. *Num. 17.*
 De motivis ad remissionem iniuriarum. *Num. 2.*
Quibus motivis homines ad remissionem iniuriarum induci possunt? Resp. Multis, quorum aliqua praecipue quinto allata sunt, & Catechismus his proponit sequentia.
 Primum est utilitatis, quia si nos dimitimus, & Deus *Ibidem.* nobis dimittet.
 Secundum necessitatis, quia si nos non dimitimus, nec Deus dimittet nobis.
 Tertium est, Naturae lege sancitum est, ut tales nos alii *Ibidem.* praebeamus, quales eos in nos esse cupimus: ita ut vere *Num. 18.*

impudentissimas ille sit, qui speret à Deo veniam, quam ipse aliis concedere nolit.

Lucæ 17. Cap. 9. 18. Quartum est, Deus jubet, si peccaverit in te frater tuus, increpa illum, & si poenitentiam egerit, dimitte illi. & si septies in die peccaverit in te, & septies in die conversus fuerit ad te, dicens, Pœnitet me, dimitte illi: Idem Matth. 5. & Marc. 11.

Num. 19. Quintum Magnum est argumentum quod aliquis sit filius Dei, si facile remittat injurias, & inimicos diligat ex animo.

Ibidem. Sextum est. Elieet in eo, quod inimicos diligimus similitudo quædam cum patre Deo, qui sibi inimicissimum genus humanum filij sui morte ab æterno exilio redemptum reconciliavit.

Ibidem. Septimum est. Demum Christus ita imperavit dicens: *Orate pro persequensibus, & calumniantibus vos, ut sitis filij Patris vestri qui in caelis est.*

Num. 10. Octavum est, Si quis secundum carnem non possit omnem eradicate injuriæ memoriã, non desperet, sed hoc præterit in ratione, quæ est dignior hominis pars.

Ibidem. Quid docet Catech. de difficultate remittendi injurias? Resp. Docet sequentia.

Num. 20. Primò ait. Non vulgaris Pastorum prudentia requiritur in curando, ne quis considerata difficultate, ac necessitate hujus præcepti salutem desperet.

Num. 20. Secundò, ait, Sunt qui cupiunt, & pro viribus faciunt, ut juxta præceptum Dei universam injuriarum memoriã e corde evellant; sed hoc plene præstare non posse sentiunt, quia resident in animo quedam reliquæ similitatis: quamobrem magis agitantur conscientie fluctibus, verentes, ne parum simpliciter, & candide positi, inimicitiis Dei jussu non obediant. Quibus Pastores explicabunt contrarietatem inter carnem, & spiritum: nam sensus carnis est ad vindicationem proclivis, ratio autem ad ignoscendum propensa est: unde inter ipsos perpetua turba, & rixa procedit, sed minime saluti esse diffidendum doceant: Si recalcitrante naturæ corruptæ appetitu, ratio, & spiritus persistit in voluntate, & in officio remittendæ injuriæ, & proximum diligendi.

De explicacione quinta petitionis. Cap. V.

Quam est materia quintæ petitionis? Resp. Venia à Deo peccatorum, & proximis nostris remissio injuriarum: ipsa enim petimus, ut Deus remittat nobis peccata, & det facultatem, ut nos aliis injurias remittamus.

Num. 1. & 2. Quis finis? Resp. obtinere à Deo, quæ dicta sunt. Item gratias agere de obrentis.

Ibidem. Quæ forma? Resp. Desiderare, sperare, & petere, sicut antea dictum est.

De Explicatione verborum.

Num. 2.

Quor particule sunt in hac petitione? Resp. Sex, prima *Debita*, secunda, *nostra*, tertia, *Dimitte*, quarta, *Nobis*, quinta, *sicut*, & nos, sexta, *Dimittimus debitoribus nostris*.

Num. 11. *Num. 12.* Quid per *debita* est intelligendum? Resp. Ait Cat. Homo duplici modo habet debita erga Deum, nempe primò debet illi exhibere amorem, cultum, & obedientiam: & ista debita nequaquam petimus, ut nobis remittat: quia potius sunt confirmanda, quam relaxanda. Secundò, per debita intelliguntur peccata, quia per illa Deus fuit offensus, & sic accipitur hoc loco ut habetur *Lucæ 7. & 11.*

Num. 12. Quare peccata dicuntur debita? Resp. Quia, qui peccat, sit debitor ad pœnas peccato indictas luendas, vel ad Deo alia ratione satisfaciendum.

Num. 12. & 13. Homo potest satisfacere hisce debitis? Resp. Peccator non potest satisfacere Deo pro pœnis sibi debitis, nisi ad meritum passionis Christi confugiat.

Num. 12. Christus satisfacere pro debitis nostris? Resp. Satisfacit, juxta illud: *Quia non rapuit nec exolvit.*

Num. 14. Per debita debent intelligi peccata tantum venialia, an etiam mortalia? Resp. Ait Catech. De utrisque intelligendum est.

Num. 15. Quid significat vox *Nostra*? Resp. Ait Cat. Aliter dicamus *panem nostrum*, aliter *debita nostra*: Panis enim dicitur noster, quia nobis à Deo datus est, vel quia illo opus habemus, at peccata dicuntur nostra, quia illorum culpa residet in nobis: & quia verè à nobis nostra

M. 4

voluntate sunt perpetrata : quia peccati vim non haberent, nisi esset voluntaria. Item illa voce, *Nostra* constitutum nos reos peccatorum, confitentes peccata esse nostra, & non excusantes illa, causam illorum in alio transferentes, sicut primi homines Adam, & Eva fecerunt.

Num. 16. Quid explicat vox, *Nobis*? Res. Ait Catechismus. Primo confitemur quod nos sumus Peccatores dum petimus remitti nobis.

Num. 5. Secundo, Optamus remissionem non tantum nobis, sed omnibus proximis, ideo non dicitur *mibi*, in singulari, sed *Nobis*, id est omnibus in plurali.

Num. 16. Quare pro omnibus postulamus? Res. Ait Catech. Quia fraternitas necessitudo, & caritas quae inter omnes homines intercedit, postulat, ut cum quis orat pro se, pro aliis quoque non desinat deprecari.

Num. 16. Christiani debent omnia peccata, etiam ab aliis perpetrata detestari, & odio habere? Res. Omnino, tum quia filio debent displicere non minus offensae, quas ipse Patri fecit, quam illae, quae ab aliis in patrem suum illatae sunt; alioquin patrem diligere non dicitur. Tum quia Christus de hoc nobis exemplum reliquit, qui Patri pro aliorum peccatis satisfecit, & idem Moyses, & Sanctus Paulus fecerunt, tum demum quia fraternitas caritatis requirit, ut de fratris nostri malo doleamus.

Art. 10. Quid significat vox, *Dimitte*? Res. Declarat, quod solus Deus est causa efficiens principalis remissionis peccatorum. Christus vero sua sanctissima passione fuit causa meritoria, quod si Ecclesia dicitur habere potestatem remittendi peccata, talis potestas a Deo per Christum illi collata est. Haec vox explicat Deum esse promptum ad dimittenda peccata, quia nisi hoc esset, Christus talem formulam petendi non praescripsisset.

Num. 17. Quid explicat particula *sicut* & nos? Res. Ait Cat. Primo, habet vim similitudinis, sic, *Dimitte sicut dimittimus*; Secundo habet vim conditionis sic, *Dimitte, si nos quoque dimiserimus*; & utroque modo illa particula declarat necessitatem dimittendi.

Num. 17. Quid declarant illa verba, *Dimittimus debitoribus*

nostri? Res. Explicat remissionem injuriarum, sicut antea dictum est. *Num. 21.*

In hac petitione rogamus Deum ut det nobis facultatem faciendi omnia, quae ad remissionem peccatorum necessaria, & oportuna sunt? Res. Rogamus.

Petimus, ut applicetur nobis victus passionis Christi? Res. Omnino. *Ex nu. 21.*

Postulamus facultatem remittendi injurias? Res. Ita est, & hoc etiam, sicut & alia dicta, non pro bonis tantum, sed pro toto mundo. *Ibidem.*

De usu hujus petitionis. Cap. V. 1.
Num. 4. & seq.
Q Vis est usus hujus petitionis? Res. Primo intelletus debet considerare ea quae pertinent ad remissionem peccatorum, & injuriam, sicut antea dictum est. Secundo voluntas debet ea, quae ab intellectu cognita sunt, adimplere. *Num. 5.*

Quinam debent uti illa? Res. Omnes, quia omnes peccata saltem venialia committunt. *Num. 21.*

Si quis animum suum nondum inducere potuerit ad remissionem injuriarum, & ad dilectionem inimici, poterit uti hac petitione? Res. Ait Catech. Si quis opinetur, taliam non posse illa uti in gravissimo, & exitioso errore est, & Parochi a tali errore fideles eripere debent.

Qua ratione Parochi hoc praestabunt? Res. Ait duplici ratione. Prima est, quia quis unus est fidelium numero praees has facit, totius Ecclesiae nomine illas facit: in Ecclesia autem necesse est aliquos pios esse, qui debitoribus & inimicis suis injurias remittant. Secunda est, quia hac petitione postulamus a Deo facultatem reconciliandi nos illis, quos odimus: Ideo etiam a jam dicto hac deprecatio fieri potest. *Num. 21.*

Quando utendum est hac precatione? Res. Quotidie, *Num. 21.* quia quotidie peccamus.

Si quis haberet eos duram ad poenitentiam, vel nihil cogitaret de Poenitentia, sed in peccatis voluntarie sine ullo dolore imoraretur, deberet hanc petitionem recitare? Res. Omnino ratione jam dicta, quia petit poenitentiam. *Arg. n. 21.*

Ille qui magis eget remissione peccatorum, & inductione ad poenitentiam, majore affectu deberet hanc peti-